

„Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia”

(PROJEKT)

*Gmina Adamówka, Gmina Dynów, Miasto Dynów, Gmina Gać, Gmina Hyżne,
Gmina Jawornik Polski, Miasto i Gmina Kańczuga, Gmina Miejska Przeworsk, Powiat Przeworski,
Gmina Przeworsk, Miasto i Gmina Sieniawa, Gmina Tryńcza, Gmina Zarzecze*

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

„Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia” została wykonana w ramach projektu „Zintegrowany Rozwój Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. Opracowanie zostało wykonane w ramach „Konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych” ogłoszonego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Opracowanie:

Instytut Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie

Zespół Redakcyjny:

dr Anna Miarecka, dr Adam Tittinger, Monika Pudło, Andrzej Sawicki

Rzeszów, sierpień 2014

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Spis treści

1.	Wstęp	1
2.	Charakterystyka Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia.....	3
3.	Wnioski z analizy społeczno – gospodarczej Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia	6
4.	Uwarunkowania zewnętrzne strategii Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia	9
5.	Analiza SWOT	17
6.	Wizja rozwoju PDOW	25
7.	Cele strategiczne i szczegółowe PDOW.....	27
7.1.	Oś priorytetowa 1. Rozwój konkurencyjnej gospodarki w oparciu o nowoczesne technologie oraz wzrost kapitału ludzkiego i społecznego	28
7.2.	Oś priorytetowa 2. Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju.....	29
7.3.	Oś priorytetowa 3. Wzmocnienie potencjału turystycznego	30
8.	Odniesienie do dokumentów strategicznych i programowych.....	32
8.1.	Strategia Europa 2020	32
8.2.	Umowa Partnerstwa 2014-2020	35
8.3.	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.....	41
8.4.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	42
8.5.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.....	46
8.6.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	47
8.7.	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	49
8.8.	Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020.....	51
8.9.	Programy operacyjne na szczeblu krajowym, ponadregionalnym i regionalnym, w tym Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014-2020 (a do czasu ich zatwierdzenia projekty programów).....	61
9.	Monitoring i ewaluacja strategii rozwoju PDOW	73

1. Wstęp

Systematyczny proces wzrostu jakości życia lokalnych społeczności jest oparty na wzajemnie ze sobą zrównoważonych czynnikach o charakterze społecznym, ekonomicznym i ekologicznym. Długookresowe programowanie rozwoju jest obecnie podstawą dla procesów decyzyjnych zachodzących w jednostkach samorządowych, a sam proces zarządzania, oparty na podejściu strategicznym ma charakter aktywny.

Dlatego też celem opracowania „Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia” jest tworzenie optymalnych warunków rozwoju gospodarczego, które zachodzą równolegle do przebiegających procesów utrzymywania i rozbudowy infrastruktury społecznej i technicznej. W tym aspekcie Strategia pojmowana jest jako świadomy, systematyczny i ukierunkowany na przyszłość proces ciągłego przygotowywania i podejmowania decyzji dotyczących przyszłego poziomu rozwoju Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia. Dokument, opracowany w procesie strategicznego planowania rozwoju, będzie ukierunkowany na realizację długofalowych celów PDOW i w efekcie przyczyni się do osiągnięcia rozwoju ekonomicznego i społecznego zarówno w kategoriach ilościowych jak i jakościowych. Strategia oparta została na zidentyfikowanych na etapie diagnozy i analizy SWOT potencjałach rozwojowych i koncentruje się na wyselekcjonowanych, skoncentrowanych działaniach w ramach trzech Osi priorytetowych.

Koncepcja opracowania „Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia” prowadzona była w oparciu o współdziałanie strategiczne charakterystyczne dla podejścia ekspercko - partycypacyjnego w opracowaniu Strategii. Metoda ta zakłada połączenie podejścia eksperckiego z podejściem społecznym. Współdziałanie strategiczne przyczyni się do uruchomienia większego potencjału Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia, przy jednoczesnej redukcji poziomu ryzyka podejmowanych przedsięwzięć wobec zagrożeń wynikających ze zmiennego otoczenia i działań innych podmiotów. Strategia oparta została na uznanych przez społeczność lokalną wartościach oraz na wewnętrznym potencjale sił z uwzględnieniem wewnętrznych słabości PDOW.

Realizacja Strategii oparta została na współpracy JST tworzących PDOW oraz na wspólnym planowaniu rozwoju, w tym wspólnych inwestycji rozwojowych, w celu skutecznego rozwiązywania wspólnych problemów oraz pełniejszego wykorzystania istniejących potencjałów.

W trakcie prac nad Strategią prowadzony był następujący tryb pracy:

1. Projekt Strategii, opracowany przez konsultantów w oparciu o zebrane informacje i materiały wypracowane w trakcie spotkań warsztatowych, był przedmiotem analizy i weryfikacji przez gminy wchodzące w skład PDOW. W efekcie powstała finalna wersja dokumentu Strategii.

2. Wyniki prac konsultantów były udostępniane i dyskutowane z Zespołem pracującym nad Strategią w trakcie spotkania warsztatowego, które odbyło się 13.06.2014 r.

W skład Zespołu wchodził przedstawiciele gmin tworzących Przeworsko – Dynowski Obszar Wsparcia, w tym między innymi:

- przedstawiciele najwyższych władz samorządowych (Rady, Zarządu)
- pracownicy samorządowi,
- przedstawiciele podmiotów gospodarczych, lokalnych instytucji,
- inne osoby o wysokiej aktywności lub pozycji społecznej - tzw. lokalne autorytety, lokalni liderzy, którzy zgłosili chęć włączenia się do pracy nad strategią.

Spotkania warsztatowe realizowane były z wykorzystaniem techniki moderacji wizualnej, „burzy mózgów”. Zastosowanie tych metod pozwoliło na:

- uzyskanie wysokiego poziomu interakcji między uczestnikami spotkań,
- efektywne z punktu widzenia czasu dochodzenie do wyników pracy w grupie,
- ogniskowanie dyskusji,
- rozwinięcie u osób pracujących nad strategią umiejętności pracy w grupie oraz skutecznego porozumiewania się.

- Konsultacje Strategii prowadzone były w trakcie spotkań warsztatowych w każdej z 12 gmin wchodzących w skład Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia oraz w formie udostępnienia na stronie internetowej Formularza uwag do Strategii. Konsultacje społeczne dla przedmiotowego opracowania przeprowadzone zostały w dniach 2014 r. W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono 39 spotkań (po 3 w każdym samorządzie PDOW).

W spotkaniach brali udział: wójt/burmistrz/starosta, przewodniczący rady gminy/miasta/powiatu, mieszkańcy (dyżur eksperta).

- W konsultacjach wzięło udział łącznie osób (co zostało potwierdzone listą obecności).

W konsultacjach zastosowano następujące narzędzia pracy: prezentacja power point, dyskusja moderowana, formularze konsultacji społecznych, materiały do dyskusji.

3. Zebranie i dostarczenie niezbędnych informacji wykonywane było we współpracy z osobami wyznaczonymi przez JST do kontaktu z Wykonawcą.

2. Charakterystyka Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wprowadza do planowania strategicznego współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej, co w konsekwencji przekłada się na wprowadzenie obszarów funkcjonalnych. Zgodnie z definicją KPZK 2030 obszar funkcjonalny to „zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju”. Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia (PDOW) wyznaczono w oparciu o Strategię Rozwoju Powiatu Przeworskiego i Powiatu Rzeszowskiego oraz inne dokumenty o charakterze strategicznym i planistycznym, jak również w oparciu o analizy i przeprowadzone konsultacje.

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia (zwanej dalej PDOW) położony jest w województwie podkarpackim, na terenie dwóch powiatów: przeworskiego i rzeszowskiego. Przeworsko Dynowski Obszar Wsparcia obejmuje swym zasięgiem 12 gmin, odpowiednio w tym:

- a) 2 gminy miejskie:
 - Przeworsk,
 - Dynów,
- b) 2 gminy miejsko-wiejskie:
 - Kańczuga,
 - Sieniawa,
- c) 8 gmin wiejskich:
 - Adamówka,
 - Gać,
 - Tryńcza,
 - Zarzecze,
 - Jawornik Polski,
 - Przeworsk,
 - Dynów,
 - Hyżne.

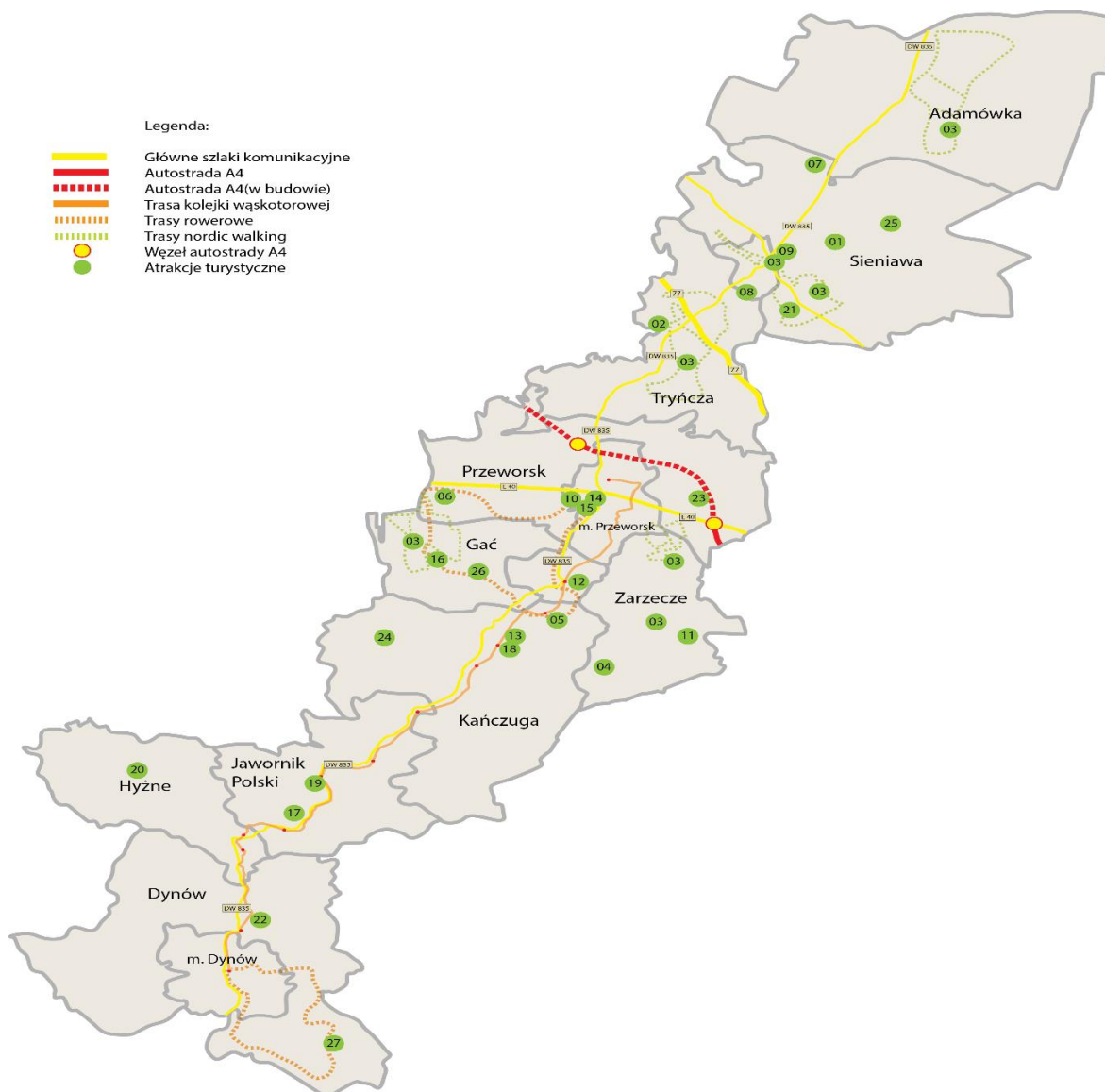
PDOW położony jest w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim. Od strony wschodniej obszar graniczy z powiatami: przemyskim, jarosławskim i lubaczowskim; od zachodniej z rzeszowskim ziemskim, łańcuckim i leżajskim, zaś od strony północnej stanowi granicę województwa.

Liczba ludności zamieszkująca 892 km² obszar wynosi ca 99 537 osób. Terytorium PDOW stanowi jedynie 5% powierzchni województwa podkarpackiego wynoszącego 17 845,76 km². Liczba mieszkańców PDOW stanowi 4,7% ogólnej liczby mieszkańców Regionu wynoszącej 2 129 294. Mimo relatywnie niewielkiej powierzchni oraz liczby mieszkańców obszar zachowuje zwartość przestrzenną, a przede wszystkim wykazuje

znaczne i rozwinięte powiązania funkcjonalne. Głównym punktem odniesienia dla obszaru jest miasto Przeworsk – siedziba powiatu. W szerszym kontekście PDOW należy odnosić do miasta Rzeszów i Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Celem utworzenia PDOW jest współpraca między samorządami w celu zwiększenia konkurencyjności i spójności obszaru w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym, a także wykorzystanie wewnętrznego potencjału obszaru współpracy samorządów poprzez wspólną realizację przedsięwzięć.

Rysunek 1. Mapa Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Źródło: Analiza potencjału gospodarczego, turystycznego i społecznego Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia, s. 24

Tabela 2. Obszar i ludność Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Samorząd	Powierzchnia		Liczba mieszkańców	
	km ²	% ogółu	liczba	% ogółu
Przeworsk (miasto)	22,13	2,47	15 779	15,87
Adamówka	134,28	15,04	4 174	4,20
Gać	35,96	4,03	4 672	4,70
Jawornik Polski	62,93	7,05	4 612	4,64
Kańczuga	105,03	11,76	12 586	12,66
Przeworsk	90,80	10,17	14 876	14,96
Sieniawa	127,65	14,31	7 026	7,06
Tryńcza	70,06	7,85	8 337	8,38
Zarzeczce	49,18	5,51	7 200	7,24
Dynów (miasto)	24,55	2,74	6 186	6,22
Dynów	119,02	13,33	7 034	7,07
Hyżne	51,26	5,74	6 968	7,00
Razem PDOW	892,85	100,00	99 450	100,00

Źródło: GUS, 31. XII. 2013 r.

Na obszarze Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia znajdują się cztery miasta – ośrodki lokalne, które zgodnie z zapisami KPZK 2030 „nie mają swojego zaplecza funkcjonalnego w postaci wyznaczonego obszaru funkcjonalnego, ale mają szansę na koncentrację funkcji gospodarczych oraz służą obszarom wiejskim swoim zapleczem usługowym”. Ośrodki lokalne mają natomiast szczególne znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich, głównie jako centra tworzenia funkcji pozarolniczych oraz jako inkubatory przedsięwzięć aktywizujących te tereny.

PDOW leży na obszarze, na którym KPZK 2030 przewiduje tworzenie tzw. wiejskich obszarów funkcjonalnych uczestniczących w procesach rozwojowych.

3. Wnioski z analizy społeczno – gospodarczej Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Punktem wyjścia dla opracowania Strategii PDOW jest szczegółowa diagnoza jej stanu uwzględniająca czynniki geograficzne, demograficzne, gospodarcze i społeczne. Ocena całości zjawisk gospodarczych, społecznych i ekonomicznych przeprowadzona została w oparciu o opracowaną „Analizę potencjału gospodarczego, turystycznego i społecznego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia” w kontekście ogólnej sytuacji województwa podkarpackiego i całego kraju. Takie ujęcie posiadanych informacji pozwoliło na obiektywną ocenę stanu istniejącego PDOW. Wnioski z analizy prezentują najważniejsze problemy, stanowiące obszary kluczowe, na jakich winna skoncentrować się Strategia. Wyłonienie najważniejszych problemów pozwoliło na określenie obszarów, które wymagają restrukturyzacji oraz na ustalenie stopnia istotności zgłoszonych barier rozwoju.

Opracowana diagnoza pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków dotyczących potencjału społeczno – gospodarczego PDOW.

Analizując liczbę mieszkańców gmin obszaru w ostatniej dekadzie można zaobserwować pozytywny trend utrzymywania się liczby mieszkańców na stałym poziomie. Wynika to w dużej mierze z ustabilizowanego przyrostu naturalnego, który utrzymuje wartości dodatnie (większa liczba urodzeń niż zgonów). Prognozy demograficzne dla obszaru wskazują, że liczba mieszkańców będzie utrzymywać się na stałym poziomie.

Relatywnie dobry poziom bezpieczeństwa wyrażony malejącą liczbą przestępstw stanowi pozytywny czynnik dla rozwoju lokalnego. Niskie wskaźniki przestępczości w powiecie przeworskim stanowiącym rdzeń PDOW oraz wyższa wykrywalność przestępstw pozwalają założyć, że w tym aspekcie PDOW posiada zdecydowaną przewagę konkurencyjną.

W latach 2000 - 2013 liczba podmiotów gospodarczych na obszarze PDOW systematycznie rośnie. Jednakże poziom przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów gospodarki narodowej w stosunku do liczby mieszkańców na obszarze PDOW jest dość niski (506), w porównaniu do średniej wojewódzkiej wynoszącej 728. Najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości (wyższy od średniej wojewódzkiej) odnotowano w Przeworsku. Podmioty gospodarcze zakwalifikowane do sekcji G PKD - handel, zdecydowanie dominują na mapie gospodarczej Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Gospodarczego (stanowią blisko 27% ogółu podmiotów z sektora prywatnego). Ważnym działem gospodarki obszaru jest budownictwo i przetwórstwo przemysłowe, a zwłaszcza produkcja wyrobów z drewna oraz korka. Specjalistyczne opracowania branżowe (np. „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013” Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową) wskazują, że podregion przemyski oraz rzeszowski, na którego obszarze rozlokowany jest Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia, zajmują odległe miejsca w rankingu atrakcyjności inwestycyjnej podregionów w Polsce dla działalności przemysłowej.

Znacznie lepiej została oceniona atrakcyjność inwestycyjna w zakresie działalności usługowej.

Problemem społecznym obszaru jest wysokie bezrobocie. Specyfiką Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest to, że bezrobociem bardziej obciążeni są mieszkańcy powiatu przeworskiego. W powiecie przeworskim stopa bezrobocia osiągnęła poziom 19,2%, natomiast w powiecie rzeszowskim 15,4%. Średnia dla województwa wynosi 16,4% (marzec 2014 r.). Problemem bezrobocia dotknięte są w głównej mierze osoby młode - do 35 roku życia. Wyróżniającą się liczebnie grupą bezrobotnych są osoby nie posiadające kwalifikacji. Mimo intensywnych działań publicznych służb zatrudnienia w zakresie aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości, wciąż liczba przedsiębiorstw w stosunku do liczby mieszkańców jest niska.

Rynek pracy nie gwarantuje wysokich zarobków – przynajmniej z punktu widzenia statystyk GUS. Przeciętne wynagrodzenie brutto w 2012 roku w powiecie przeworskim (2.859 zł) i rzeszowskim (2.037 zł) jest zdecydowanie niższe niż średnia zarówno krajowa (3.744,38 zł), jak i dla województwa podkarpackiego (3.152 zł).

Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej pokazuje rzeczywistą skalę problemów społecznych na danym obszarze. W 2012 roku w województwie podkarpackim 11% ogółu mieszkańców zamieszkiwało gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej. W skali Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w gminie Adamówka (27,8%) oraz Jawornik Polski (23,4%). Skala potrzeb i problemów społecznych jest bardzo wysoka. Najlepsza sytuacja pod tym względem jest w mieście Przeworsk (6,5%).

Atutem PDOW jest dobre skomunikowanie - zarówno drogowe jak i kolejowe. Dostęp do mediów (gaz, woda, kanalizacja) jest zróżnicowany, lepszy na obszarach miejskich PDOW.

Niska aktywność mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości rekompensowana jest dość wysoką aktywnością obywatelską. Dynamicznie rośnie liczba organizacji pozarządowych (społecznych). Mieszkańcy powiatu przeworskiego i rzeszowskiego wykazują wyższą (niż średnia wojewódzka i krajowa) aktywność w zakresie frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych, która jest podstawowym wskaźnikiem partycypacji obywatelskiej.

Dochody budżetowe samorządów PDOW są bardzo zróżnicowane. W 2012 roku w przeliczeniu na mieszkańca najwyższy dochód budżetowy osiągnęła gmina Sieniawa (3.840 zł), Adamówka (3.342 zł) oraz miasto Dynów (3.093 zł). Najniższy gmina wiejska Przeworsk (2.263 zł). Mimo, że dochody samorządów PDOW rosną z roku na rok, a tym samym wydatki, to ich poziom względem średniej wojewódzkiej i krajowej jest niski.

Atutem PDOW jest bogate dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Rdzeniem oferty turystycznej PDOW jest Przeworska Kolej Dojazdowa pierwotnie funkcjonująca pod nazwą: Wąskotorowa Kolej Lokalna Przeworsk – Dynów. Jest to linia kolejowa łącząca Przeworsk i Dynów, biegnąca doliną rzeki Mleczy. Niewątpliwą atrakcją terenów PDOW jest możliwość uprawiania turystyki aktywnej. W mieście Przeworsk ulokowana jest większość miejsc noclegowych na obszarze PDOW i to jest miejsce kumulacji ruchu turystycznego obszaru. PDOW posiada niewątpliwie potencjał turystyczny, jednakże nie jest on w pełni wykorzystywany. Taka sytuacja wymaga od samorządów wysiłku inwestycyjnego

nakierowanego na uatrakcyjnienie pobytu dla turystów, tym samym stymulując sektor biznesu do zwieszania liczby miejsc noclegowych.

Przeworsk i Dynów to ważne ośrodki edukacyjne na poziomie podstawowym. Najwyższy współczynnik skolaryzacji odnotowuje gmina miejska Przeworsk, a najniższy gmina wiejska Przeworsk. Współczynnik skolaryzacji przekraczający 100% wykazuje również gmina miejska Dynów (przy niskim współczynniku gminy wiejskiej Dynów). Analizując wskaźniki edukacji na terenie PDOW znamienne jest, że pomimo tego, iż uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych osiągają niższe wyniki kształcenia w porównaniu do średniej województwa, sprawdzane w testach szóstoklasisty i w egzaminach gimnazjalnych, to na poziomie szkolnictwa ponadgimnazjalnego wyniki kształcenia przewyższają średnią województwa.

Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia cechuje się nadal znaczną prężnością demograficzną i to głównie w zakresie przyrostu naturalnego. Posiada też znaczący udział w kształtowaniu sytuacji ludnościowej regionu. Jednocześnie obszar ten jest słabo zurbanizowany.

Do głównych potencjałów PDOW należą:

- korzystne tendencje demograficzne,
- wysoka aktywność obywatelska – wysoka frekwencja w wyborach samorządowych,
- potencjał turystyczny, na który składa się bogate dziedzictwo przyrodnicze (parki krajobrazowe, obszary chronione) oraz architektoniczne i kulturowe (zespoły parkowo-pałacowe, drewniane budownictwo sakralne), „kultura przeworska”,
- kolejka wąskotorowa Przeworsk-Dynów,
- wysoki poziom bezpieczeństwa (wyższa wykrywalność przestępstw w porównaniu do średniej krajowej),
- dobra baza edukacyjna.

Obszar charakteryzuje się przede wszystkim słabą kondycją finansową samorządów, i tym samym możliwościami inwestycyjnymi gmin. Gminy PDOW znajdują się na tzw. ścianie wschodniej charakteryzującą się niską atrakcyjnością inwestycyjną. Z pewnością na poprawę atrakcyjności inwestycyjnej PDOW wpłynie oddanie do użytku autostrady A4, która przebiegać będzie na północ od Przeworska. Okolicznością pozytywną jest to, że gminy PDOW w coraz większym stopniu postrzegają współpracę samorządów jako główny warunek poprawy jakości życia mieszkańców.

Opracowana na potrzeby niniejszego dokumentu diagnoza wskazuje na następujące okoliczności generujące bariery rozwojowe:

- niska atrakcyjność inwestycyjna,
- niski wskaźnik przedsiębiorczości,
- niska gęstość zaludnienia,
- bliskość Rzeszowa - jako ośrodka świadczącego usługi społeczne,

- likwidacja wielu zakładów pracy.

Jako istotne bariery rozwojowe zdiagnozowano:

- niskie dochody budżetowe samorządów,
- kurczący się rynek pracy,
- słabo rozwijające się budownictwo mieszkaniowe,
- wysoka stopa bezrobocia,
- brak inwestorów tworzących miejsca pracy.

Negatywne konsekwencje występujących barier rozwojowych dotyczą takich zjawisk jak:

- niska jakość infrastruktury społecznej,
- niskie wydatki na inwestycje,
- migracje "za pracą",
- stagnacja gospodarcza,
- marginalizacja turystyki jako obszaru rozwoju

4. Uwarunkowania zewnętrzne strategii Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia

Uwarunkowania zewnętrzne realizacji Strategii są wynikiem procesów zachodzących zarówno w sytuacji społeczno - gospodarczej województwa podkarpackiego, Polski, jak również procesów globalizacyjnych na rynku europejskim i światowym oraz struktur niezależnych od samorządów tworzących PDOW.

Analiza obejmuje:

1. **Uwarunkowania przestrzenne** wynikające z położenia administracyjnego na tle jednostek administracyjnych, struktur funkcjonalno-przestrzennych oraz sieci komunikacyjnej;
2. **Uwarunkowania gospodarcze** wynikające z układów międzynarodowych oraz polityki państwa w kontekście jej wpływu na rozwój gospodarczy kraju i regionów, w tym uwarunkowania wynikające z polityki regionalnej oraz dokumentów strategicznych i programowych o znaczeniu regionalnym, krajowym i europejskim;
3. **Uwarunkowania społeczne** w szczególności w kontekście dyrektyw Unii Europejskiej o swobodnym przepływie osób, likwidujące bariery w wyborze miejsca osiedlenia się, uzyskania obywatelstwa i podejmowania pracy;
4. **Uwarunkowania polityczne** wynikające z przynależności Polski do Unii Europejskiej, udział w Jednolitym Rynku Unii Europejskiej, jak również udział województwa podkarpackiego jako regionu Unii Europejskiej w realizacji unijnej polityki spójności.

Zidentyfikowane na etapie diagnozy negatywne tendencje w zakresie rozwoju gospodarczego i społecznego determinują niską jakość życia mieszkańców. Związane jest to ze zmniejszaniem poziomu dochodów ludności, odpływem ludności z rolnictwa oraz procesami migracyjnymi, które związane są z brakiem możliwości znalezienia miejsc pracy w pobliżu miejsca zamieszkania.

- **Uwarunkowania przestrzenne**

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa ważną rolę odgrywa aglomeracja rzeszowska i miasto Rzeszów. Przeworsk jest ośrodkiem o znaczeniu ponadlokalnym o szansach dla rozwoju funkcji produkcyjnych, usługowo-handlowych, administracyjnych w zakresie szkolnictwa wyższego i średniego wyspecjalizowanego oraz zdrowia. Przeworsk położony jest w pasie przyspieszonego rozwoju w województwie, obejmujący pasmo środkowe wzdłuż drogi krajowej nr 4 (trasa międzynarodowa E-40), a docelowo także autostrady A4 i magistrali kolejowej E-30. Jest to pasmo o znaczeniu europejskim, które obejmuje miasta: Dębica, Rzeszów, Przeworsk, Jarosław i Przemyśl. Linia kolejowa do użytku turystycznego relacji Przeworsk-Dynów o nazwie Przeworska Kolej Dojazdowa dopuszcza możliwość modernizacji i rozbudowy, a także przedłużenia trasy. Plan określa, że obszarami o intensywnej produkcji rolnej są następujące gminy: Gać, Kańczuga, Jawornik Polski, Zarzecze, Sieniawa oraz Hyżne. Oznacza to, że są to tereny o bardzo korzystnych walorach do produkcji rolnej. Zakłada się intensyfikację produkcji rolnej na tych obszarach.

- **Uwarunkowania gospodarcze**

W zakresie gospodarki zewnętrznym uwarunkowaniem obszaru PDOW jest położenie na terenie województwa podkarpackiego i związane z tym oddziaływanie gospodarki województwa na warunki gospodarowania w obszarze PDOW. Województwo podkarpackie cechuje jedna z najkorzystniejszych w Polsce, policentryczna struktura osadnicza. Miasta na obszarze województwa są rozmieszczone względnie równomiernie, z drugiej jednak strony województwo posiada najmniejszy w kraju wskaźnik urbanizacji (41,4%).

Podkarpackie charakteryzuje się dynamicznym, ale relatywnie niskim poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego. Wartość regionalnego PKB sytuują województwo na jednym z ostatnich miejsc w Unii Europejskiej. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca województwa w 2012 r. wyniósł 67,0 % i był najniższym wynikiem w kraju (GUS 2012). W celu przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego w województwie podkarpackim w dokumentach programowych samorządu wojewódzkiego sprecyzowano inteligentne specjalizacje w obszarach, w których osiągnąć można przewagę konkurencyjną i dokonać transformacji gospodarczej.

Marka województwa podkarpackiego z założenia ma budować percepcję zrównoważonego rozwoju w kontekście dwóch najważniejszych elementów turystyki i działalności

gospodarczej. Kluczowe znaczenie mają działania, które posłużą poprawie konkurencyjności obecnych na rynku ofert turystycznych, a także przygotowaniu i komercjalizacji nowych produktów turystycznych w zakresie turystyki wypoczynkowej, uzdrowskiej, krajoznawczej, aktywnej, biznesowej oraz przygranicznej. Szansą na promocję postaw proinnowacyjnych wśród przedsiębiorców w województwie podkarpackim są instytucje otoczenia biznesu, jak działający w Przeworsku oddział terenowy Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego. Aktywność tych instytucji i dostęp do oferowanych przez nie usług pozwala zmniejszyć ryzyko i obciążenia związane z rozwojem przedsiębiorstwa. Duże znaczenie dla regionu mają również klastry skupiające nie tylko duże firmy i zagranicznych inwestorów, ale także liczną grupę małych i średnich przedsiębiorców.

Podkarpackie miejscowości zmagają się z wieloma wyzwaniami rozwojowymi - problemami społecznymi i gospodarczymi wynikającymi z upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu, utraty dotychczasowych funkcji, globalizacji czy też spowolnienia gospodarczego. W niektórych ośrodkach miejskich lub na niektórych obszarach doszło do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych oraz do degradacji fizycznej, gospodarczej i społecznej. Miejscowości o dobrej sytuacji ekonomicznej skoncentrowane są przede wszystkim w centralnej części województwa, w obrębie oddziaływania Rzeszowa oraz w zachodniej części regionu, w pasie od Krosna przez Dębicę po Mielec i Tarnobrzeg. Najwięcej miejscowości o słabym potencjale rozwojowym znajduje się na północy i północnym-wschodzie województwa (Lubaczów, Cieszanów, Narol i Oleszyce). W ramach województwa dominującą pozycję zajmuje liczący ponad 180 tys. mieszkańców Rzeszów, który jest największym ośrodkiem miejskim, stolicą regionu i siedzibą władz samorządowych. Spełnia wiele funkcji ponadregionalnych m.in.: jest centrum strefy węzłowej i obszaru wykształcającej się aglomeracji miejsko-przemysłowej, przeobrażającej się w metropolię rzeszowską. Jednocześnie w dokumentach krajowych wskazywany jest jako ważny ośrodek rozwoju, w tym centrum i ośrodek przemysłowy z dominantą przemysłu elektromaszynowego i rolno-spożywczego, z produkcją o znaczeniu krajowym, stanowiącym ponad 19% produkcji przemysłowej całego województwa podkarpackiego.

Opracowanie pt. Badanie Potencjałów i Specjalizacji Województwa Podkarpackiego Raport końcowy (Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego Departament Rozwoju Regionalnego, Rzeszów 2014) wskazuje, że na podstawie analizy struktury liczbowej podmiotów gospodarczych można wskazać, że biegun Jarosław-Przeworsk wykazuje wyraźny profil w zakresie handlu, zarówno detalicznego, jak i hurtowego. Brak branży produkcyjnych jako dominujących w strukturze gospodarki jest typowy dla biegunów wschodniej części województwa. Dominujący profil w handlu detalicznym wynika z tradycji handlu przygranicznego, który rozwijał się szczególnie w latach 90. ubiegłego wieku, natomiast w handlu hurtowym to efekt wykorzystania położenia tego obszaru jednocześnie w pobliżu granicy Unii Europejskiej i Ukrainy oraz przy głównym szlaku transportowym w kierunku Lwowa i Kijowa.

Wspomniana publikacja Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową pt. „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013” wskazuje, że podregion przemyski oraz rzeszowski (na którego obszarze rozlokowany jest Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia) zajmują odległe miejsca w rankingu atrakcyjności inwestycyjnej podregionów w Polsce dla działalności przemysłowej. Niemniej jednak, do mocnych stron podregionów stanowiących o ich potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej należy:

- zasoby pracy: bardzo duża liczba wykwalifikowanych pracowników, absolwentów szkół zawodowych, a także bezrobotnych,
- dostępność transportowa: duży węzeł transportowy rangi krajowej, wysoka gęstość infrastruktury drogowej, ponadprzeciętna dostępność do granicy zachodniej, dobrze rozwinięty sektor transportu i logistyki,
- infrastruktura gospodarcza: duża powierzchnia wolnych terenów w SSE, duża aktywność inwestorów w SSE,
- stopień ochrony środowiska przyrodniczego: niski udział obszarów chronionych,
- poziom rozwoju gospodarki: korzystna struktura gospodarki, duża liczba firm z udziałem kapitału zagranicznego, wysoka wydajność pracy.

Znacznie lepiej została oceniona atrakcyjność inwestycyjna w zakresie działalności usługowej. Podregion przemyski uzyskał ocenę przeciętną, natomiast rzeszowski najwyższą. Mocną stroną podregionu rzeszowskiego jest wielkość i jakość zasobów pracy - ponadprzeciętna liczba studentów. W zakresie atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie podregion przemyski uzyskał ocenę najniższą, natomiast rzeszowski najwyższą. Mocną stroną podregionu rzeszowskiego jest jakość zasobów pracy - ponadprzeciętna sytuacja zdrowotna (Raport z badania wskaźnika HDI na poziomie powiatowym – 2012).

- **Uwarunkowania społeczne**

W oddziaływaniu na obszar PDOW największe znaczenie mają zjawiska społeczne, które odnotowujemy na terenie województwa podkarpackiego. W województwie podkarpackim występują niekorzystne trendy demograficzne, które skutkują słabącym tempem przyrostu naturalnego. Zgodnie z prognozą GUS na lata 2008-2035 dla województwa podkarpackiego od 2020 roku przyrost naturalny przyjmie wartości ujemne.

Zaledwie 3% wszystkich dzieci na Podkarpaciu do 3 roku życia jest objętych opieką powyżej 30 godzin w tygodniu w porównaniu do ogólnej liczby dzieci w tym wieku w kraju. W województwie podkarpackim odsetek gmin z instytucjami opieki nad dziećmi do lat 3 w 2012 r. wynosił 10%, przy wartości w Polsce wynoszącej 13% gmin. Na terenie Podkarpacia udział żłobków, jako formy sprawowania opieki nad małymi dziećmi w strukturze wszystkich badanych placówek wynosi 72%. Z danych GUS wynika, iż w 2012 roku na terenie województwa podkarpackiego funkcjonowało 31 żłobków, 7 oddziałów żłobkowych i 1 klub

dziecięcy. W ciągu tego roku przebywało w tych placówkach 3276 dzieci. W porównaniu z województwami sąsiednimi, Podkarpacie wypada korzystniej dysponując większą liczbą tego typu placówek, jednak na tle całego kraju pod względem liczby placówek dla dzieci w wieku do 3 lat plasuje się na 10 miejscu. Największą liczbą miejsc w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do 3 lat charakteryzują się największe miasta. Natomiast województwo podkarpackie pod względem wartości wskaźnika liczby dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych przypadających na 1000 dzieci w wieku do 3 lat zajmuje 9 miejsce w kraju (wartość wskaźnika 32,7), przy wartości tego wskaźnika dla Polski 37,9.

Z badania wskaźnika rozwoju społecznego HDI (Human Development Index) na poziomie powiatowym w 2012 roku wynika, że skolaryzacja na poziomie przedszkolnym ma decydujące znaczenie dla przyszłości dzieci w zakresie ich późniejszej edukacji, a co za tym idzie przyszłej zamożności i długości życia. Na kluczową rolę jakości kapitału ludzkiego, jako czynnika rozwoju zwraca uwagę średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SSRK 2020) oraz Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (DSRK) 2030. Tej kwestii poświęcona jest jedna z 9 zintegrowanych strategii rozwoju – Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) i jej cel: wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym.

W porównaniu z rozwiniętymi krajami europejskimi ludność Polski jest nadal stosunkowo młoda w sensie demograficznym. Niemniej jednak w nieodległej perspektywie starzenie się społeczeństwa będzie ważnym problemem. Udział ludności w wieku 65 lat i więcej w populacji województwa podkarpackiego wzrośnie z 13% w 2007 roku do 23% w 2035 roku.

Demografia PDOW determinuje określoną specyfikę, ze względu na to, że na liczbę mieszkańców obszaru składa się ludność wszystkich gmin powiatu przeworskiego i tylko trzech z czternastu gmin powiatu rzeszowskiego. Łączna liczba mieszkańców 12 gmin tworzących Przeworsko-Dynowski Obszar Wsparcia wyniosła 99 537. Liczba mieszkańców PDOW od co najmniej dekady utrzymuje się na zbliżonym poziomie stanowiącym 5% ogółu mieszkańców województwa podkarpackiego wynoszącego 2 129 951 mieszkańców (dane GUS za 2013 r.).

Mimo pesymistycznych prognoz dotyczących liczby mieszkańców kraju, perspektywy demograficzne dla PDOW można uznać za pozytywne. Analiza wskaźników potencjału demograficznego pokazuje, że istnieją szanse rozwojowe dla obszaru.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie podkarpackim na koniec marca 2014 roku była wysoka i wyniosła 16,4%. Specyfiką Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest to, że bezrobociem bardziej obciążeni są mieszkańcy powiatu przeworskiego. W powiecie przeworskim osiągnęła pułap 19,2%, natomiast w powiecie rzeszowskim 15,4%. (dane WUP Rzeszów).

Na koniec grudnia 2013 roku liczba bezrobotnych na obszarze Przeworsko-Dynowskiego Obszaru Wsparcia wyniosła 8 279 osób, spośród których 4156 (50,2 %) stanowiły kobiety a

4 123 (49,8%) mężczyźni. Zaskakujące jest to, że kobiety nie są w znacznie większym stopniu dotknięte problemem bezrobocia, niż mężczyźni. Biorąc pod uwagę kryterium zamieszkania to mieszkańcy obszarów wiejskich województwa są w większym stopniu dotknięci bezrobociem (w kwietniu 2014 r. 62,6% bezrobotnych to mieszkańcy obszarów wiejskich). Analiza struktury wieku bezrobotnych wskazuje, że największy odsetek osób bez pracy w 2013 roku dotyczył grupy wiekowej 25-34 lata. W powiecie przeworskim odsetek osób bezrobotnych w tym wieku wyniósł 32,4%, a w rzeszowskim 29,5%. Co trzeci bezrobotny w województwie to osoba w tej grupie wiekowej. Na uwagę zasługuje fakt, że bezrobocie wśród młodych osób jest zjawiskiem obserwowanym przez ostatnie kilka lat.

Zjawisko starzenia się społeczeństwa jest widoczne również z perspektywy rynku pracy (w strukturze osób bezrobotnych). Odsetek bezrobotnych poniżej 24 roku życia stopniowo maleje, natomiast stopniowo rośnie dla osób powyżej 55. Z całą stanowczością można stwierdzić, że rosnąca liczba osób starszych (seniorów), stanie się wyzwaniem rozwojowym dla władz samorządów PDOW.

- **Uwarunkowania polityczne**

Głównym wyznacznikiem otoczenia politycznego PDOW jest przynależność Polski do Unii Europejskiej i udział w Jednolitym Rynku Unii Europejskiej, jak również udział województwa podkarpackiego jako regionu Unii Europejskiej w realizacji unijnej polityki spójności. Realizacja zadań samorządów na terenie PDOW będzie zatem w latach 2014 – 2020 bezpośrednio związana z założeniami unijnej Strategii Europa 2020, Strategii Polska 2020, oraz dokumentów programowych opracowanych na potrzeby województwa podkarpackiego.

Jednym spośród trzech priorytetów Strategii Europa 2020 jest rozwój inteligentny wskazujący na potrzebę rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, stanowiącego warunek zapewniający inteligentny wzrost gospodarczy. Strategia podkreśla konieczność podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii Europejskiej, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych i zadbania o to, by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty oraz usługi, a także przyczyniały się do zwiększenia wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych w Europie i na świecie.

Kolejnym priorytetem Strategii Europa 2020 jest rozwój zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku, niskoemisyjnej i konkurencyjnej. W Strategii określone zostały działania na rzecz budowy gospodarki opartej o zasadę rozwoju zrównoważonego wyraźnie wskazując, że cele środowiskowe powinny być dopełnione działaniami na rzecz zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki wzmacniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. W związku z powyższym obejmuje także działania dotyczące ochrony środowiska naturalnego i wspierania efektywności wykorzystywania zasobów, dostosowania do zmian

klimatu, budowy podstaw gospodarki niskoemisyjnej oraz wewnątrz regionalnej dostępności transportowej.

Jako trzeci priorytet Strategia Europa 2020 wskazuje rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu, czyli wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Oznacza to konieczność wzmocnienia pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynku pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej.

Ważna jest rola Jednolitego Rynku Unii Europejskiej i swobody przepływu towarów, usług i pracowników w krajach członkowskich. Na przestrzeni lat od 2003 do 2008 systematycznie malała liczba bezrobotnych. Przypuszczalnie miało to związek zarówno z dobrą koniunkturą na rynku oraz migracjami mieszkańców, jak i otwartym rynkiem pracy po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Tendencja ta została zatrzymana i od 2009 roku do dnia dzisiejszego liczba osób bezrobotnych systematycznie rośnie.

Polityka rozwojowa Unii Europejskiej promuje rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Ich funkcjonowanie będzie podstawą rozwoju poziomu kształcenia w placówkach oświatowych na terenie PDOW w nadchodzących latach. Innym aspektem funkcjonowaniu PDOW w otoczeniu politycznym jest bliskość wschodniej granicy Polski, a zarazem i Unii Europejskiej oraz sąsiedztwo z Ukrainą. Rozwój wypadków u wschodniego sąsiada wskazuje na możliwą przyszłą integrację tego kraju z Jednolitym Rynkiem Unii Europejskiej. Dla gospodarki PDOW umowa o dostępie Ukrainy do rynków unijnych będzie stanowić zarówno szansę jak i zagrożenie. Szansą będzie swoboda wymiany handlowej i możliwość dostaw towarów i usług dla miejscowych przedsiębiorców. Zagrożeniem natomiast może okazać import tanich surowców i towarów z Ukrainy oraz konkurencyjność tamtejszej tańszej siły roboczej.

- **Bliskość Rzeszowa**

Przeworsko - Dynowski Obszar Wsparcia położony jest blisko Rzeszowa, który jest zdecydowanie najsilniejszym i najszybciej rozwijającym się ośrodkiem miejskim województwa podkarpackiego. Niektóre z ważniejszych miejscowości PDOW położone są w odległości poniżej 30 km od Rzeszowa (Gać, Hyżne – połączenia drogowe). Miasto rdzeniowe obszaru – Przeworsk położone jest około 38 km od Rzeszowa. Budowana autostrada A4 spowoduje skrócenie czasu dojazdu z Przeworska i okolicznych terenów do Rzeszowa. Położenie PDOW względem Rzeszowa nie może być oceniane jednoznacznie, ponieważ powoduje ono zarówno korzystne jak i niekorzystne oddziaływanie.

Z pewnością silniejszy rynek pracy Rzeszowa i jego obszaru funkcjonalnego przyciągał będzie pracowników z terenu Przeworsko - Dynowskiego Obszaru Wsparcia. Zjawisko to w pewnym wymiarze będzie miało miejsce nawet w przypadku poprawy sytuacji na rynku pracy PDOW. Niemniej jednak nie musi być to zjawiskiem niekorzystnym. Oddziaływanie to stanowić

będzie problem dla PDOW w sytuacji, gdyby prowadziło do znaczącej migracji zewnętrznej jego mieszkańców. Nie dojdzie do tego, jeśli mieszkańcy PDOW będą mieli zapewniony dogodny dojazd do miejsc pracy w Rzeszowie, bez konieczności migracji. W tym kontekście bliskość Rzeszowa można rozpatrywać jako szansę dla PDOW.

Analogicznie oceniać można „konkurencję” Rzeszowa dla Przeworska jako ośrodka akademickiego. Rozwój rzeszowskich uczelni może mieć dla PDOW pozytywny wpływ, ponieważ atrakcyjna oferta edukacyjna w pobliżu miejsca zamieszkania może częściowo zapobiec migracjom młodych ludzi z tereny PDOW do większych ośrodków miejskich, takich jak: Kraków, Katowice, Wrocław, Warszawa.

Niewątpliwie bogata oferta terenów inwestycyjnych wraz z rozwijającą się infrastrukturą transportową Rzeszowa i okolic stanowi poważną konkurencję dla oferty inwestycyjnej PDOW. Stanowi to zagrożenie, które należy wziąć pod uwagę w planowaniu rozwoju PDOW. Z pewnością dostępność komunikacyjna PDOW, bazująca na magistrali kolejowej E-30 oraz oczekiwanej autostradzie A4, będzie jego atutem w stosunku do porównywalnych ośrodków miejskich położonych z dala od tych ciągów komunikacyjnych.

5. Analiza SWOT

Opracowana analiza stanu społeczno – gospodarczego i turystycznego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia stanowi punkt wyjścia do analizy SWOT, która ma na celu określenie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwojowych wynikających z otoczenia gmin wchodzących w skład zidentyfikowanego obszaru.

Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

- S (Strengths) - mocne strony, które stanowią obszary, w których obecne działania są uważane za skuteczne w odniesieniu do aktualnych i przyszłych potrzeb, stosowane metody w realizacji są skuteczne, a mechanizmy koordynacji i zarządzania są właściwe. Jest to czynnik pozytywny z punktu widzenia możliwości rozwoju PDOW.
- W (Weaknesses) - słabe strony, które stanowią obszary występowania słabych stron w odniesieniu do obecnych i przyszłych potrzeb oraz przeszkód w wykorzystaniu potencjałów. To czynniki ograniczające możliwości rozwoju PDOW.
- O (Opportunities) – szanse, na które składają się obszary mogące wspierać przewidywane działania i mają korzystny wpływ na rozwój PDOW. To zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości rozwoju, ale występowanie tych zjawisk jest uwarunkowane czynnikami występującymi poza bezpośrednimi wpływami gmin.
- T (Threats) – zagrożenia, na które składają się obszary, które będą miały niekorzystny wpływ na rozwój PDOW. To zjawiska negatywne, a ich występowanie ma charakter niezależny.

Analiza mocnych, słabych stron oraz szans i zagrożeń w układzie analizy SWOT pozwoliła na uporządkowanie zebranych w procesie diagnostycznym informacji w celu dalszego ich wykorzystania oraz identyfikacji czynników rozwojowych i badania wzajemnego wpływu tych czynników z perspektywy:

- mocnych stron w kontekście wykorzystania szans w otoczeniu,
- słabych stron z punktu widzenia szans w otoczeniu,
- analizy silnych stron w kontekście zagrożeń,
- słabych stron w kontekście zagrożeń.

Analiza SWOT opracowana została dla powiązanych ze sobą funkcjonalnie obszarów i obejmuje:

- sytuację demograficzną,
- rynek pracy,
- pomoc społeczną, poziom zaspokojenia warunków socjalno – bytowych,
- podmioty gospodarcze, główne sektory gospodarki,
- infrastruktura techniczna,
- turystyka,
- kulturę.

Tabela 3. Sytuacja demograficzna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> korzystna struktura wiekowa mieszkańców, dodatni przyrost naturalny. 	<ul style="list-style-type: none"> ujemne saldo migracji,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> podejmowanie/rozwijanie współpracy w ramach związku gmin, możliwość pozyskania środków finansowych z UE. 	<ul style="list-style-type: none"> migracja ludzi młodych i wykształconych za granicę i do dużych ośrodków miejskich w Polsce.

Tabela 4. Rynek pracy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ponad 60% mieszkańców w wieku produkcyjnym, 20,4% w wieku przedprodukcyjnym, liczni absolwenci szkół. 	<ul style="list-style-type: none"> wysoka stopa bezrobocia (zwłaszcza wśród ludzi młodych), duży odsetek osób bezrobotnych długotrwale bezrobotnych, bez prawa do zasiłku, słaba aktywizacja bezrobotnych, odpływ ludności aktywnej za granicę i do większych miast (w szczególności młodych i ludzi wykształconych), małe możliwości zatrudnienia, niska aktywność społeczności lokalnej.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> możliwość pozyskania środków finansowych z UE, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej PDOW. 	<ul style="list-style-type: none"> postępujący proces zwolnień z istniejących zakładów pracy, niski poziom zatrudnienia poza rolnictwem, bezrobocie wśród młodzieży kończącej edukację, ukryte bezrobocie na wsi, odpływ kadry poza granice państwa.

Tabela 5. Pomoc społeczna, poziom zaspokojenia warunków socjalno – bytowych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Szpital Powiatowy w Przeworsku, • dobrze rozwinięta sieć ośrodków zdrowia świadczących podstawową opiekę zdrowotną - równomiernie rozmieszczona sieć placówek związanych z ochroną zdrowia, • dobrze rozwinięta sieć i oferta edukacji (przedszkolnej, szkolnej), • dobry poziom pomocy dla ludzi starszych, • dobrze działający system pomocy społecznej zapewniający wsparcie osobom i rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej, • rozwinięta infrastruktura społeczno-kulturalna – dobrze rozwinięta sieć bibliotek, gminne i wiejskie ośrodki kultury, koła gospodyń wiejskich i inne organizacje kultywujące tradycję lokalną - chóry, kapele, zespoły pieśni i tańca, • dobrze rozwinięta sieć klubów sportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom dochodów ludności, • niekorzystna struktura wiekowa prowadzących gospodarstwa rolne, • brak ofert pracy, • migracja osób młodych i wykształconych w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia, • niski poziom wykształcenia mieszkańców, • poziom wykształcenia niedostosowany do potrzeb rynku pracy, • brak perspektyw dla ludzi młodych, • niski standard życia, • duże rozproszenie i rozdrobnienie osadnictwa, • stan techniczny obiektów użyteczności publicznej wymagający poprawy, • dominujące problemy społeczne (ubóstwo – bezrobocie – niepełnosprawność – uzależnienia) • duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych, • niedostatecznie rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, • niskie dochody budżetowe samorządów.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie zasobu mieszkań socjalnych, • przeznaczenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, • podejmowanie/rozwijanie współpracy w ramach związku gmin, • możliwość pozyskania środków finansowych z UE. 	<ul style="list-style-type: none"> • niż demograficzny, • patologie społeczne (w tym alkoholizm, narkomania), • pogarszające się warunki bytowe osób o najniższym poziomie dochodów, • negatywne tendencje demograficzne w regionie, • wzrost dysproporcji w dochodach ludności.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze, główne sektory gospodarki

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, • położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych, w niedalekiej odległości od autostrady, • strefa ekonomiczna w Przeworsku funkcjonującą w ramach Tarnobrzesckiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, • duży udział sektora prywatnego, małych i średnich przedsiębiorstw wśród ogółu rejestrowanych firm, • duży potencjał nie wykorzystanej siły roboczej, • dobre warunki do rozwoju produkcji ekologicznej żywności, • przychylność władz samorządowych dla podejmujących działalność gospodarczą i inwestorów tworzących miejsca pracy, • stabilna i przychylna polityka władz gmin PDOW dotycząca rozwoju przedsiębiorczości, • możliwość przeznaczenia gruntów o najniższej bonitacji na cele pozarolnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> • gospodarstwa rolne nastawione na niskotowarową, wielokierunkową oraz nie wyspecjalizowaną produkcję, • duży potencjał ziemi rolniczej, • niski stopień urbanizacji, • niski poziom przedsiębiorczości, • niekorzystna struktura – rozdrobnienie gospodarstw rolnych • brak nowych inwestycji, • brak kapitału w regionie, • niewystarczające uzbrojenie terenów dla celów inwestycyjnych, • mała ilość rozwojowych zakładów przemysłowych, • brak przemysłu przetwórczego, • likwidacja zakładów przemysłowych jako efekt zmian społeczno – gospodarczych, • słabo rozwinięta sieć instytucji okołobiznesowych, • niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, • niewystarczająca baza kształcenia zawodowego, • wysoka konkurencja, trudności z rynkiem zbytu, • niska liczba ofert pracy, • słabo rozwinięta sieć Instytucji Otoczenia Biznesu, • brak klastrów (gron kooperacyjnych), • niska atrakcyjność inwestycyjna PDOW.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • oddanie do użytkowania odcinka Autostrady A4 	<ul style="list-style-type: none"> • brak skutecznej promocji produktu lokalnego na rynku

<ul style="list-style-type: none">• rosnące zapotrzebowanie na zdrową żywność w Polsce i w Europie, co sprzyja rozwojowi rolnictwa ekologicznego,• produkcja zdrowej żywności, wprowadzenie ekologicznych metod upraw,• dywersyfikacja działalności w kierunku działalności pozarolniczej,• organizowanie się producentów rolnych (grupy producenckie, grupy marketingowe, spółdzielnie i stowarzyszenia),• rozwój sektora spożywczego,• rozwój agroturystyki,• tworzenie grup producenckich,• tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój Sektora MSP,• rozwój agroturystyki i turystyki weekendowej,• rozwój informatyzacji i telekomunikacji,• podejmowanie/rozwijanie współpracy w ramach związku gmin,• rozwój gospodarczy kraju,• możliwość pozyskania środków finansowych z UE.	<p>ogólnokrajowym, brak stabilnej polityki państwa, częste zmiany przepisów prawnych,</p> <ul style="list-style-type: none">• duże dysproporcje w dochodach ludności,• wysokie koszty produkcji rolnej,• pogarszająca się sytuacja ekonomiczna w rolnictwie – malejąca dochodowość,• ograniczony rynek zbytu produktów rolnych,• ubożenie społeczeństwa,• wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej (podatki, koszty ubezpieczeń społecznych),• niestabilna i skomplikowana polityka podatkowa,• skomplikowana procedura ubiegania się o środki z UE,• wysoka konkurencyjność rynku,• inwazja sieci sklepów wielopowierzchniowych.
--	--

Tabela 7. Infrastruktura techniczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozwinięta sieć wodociągowa za wyjątkiem terenów obejmujących gminy: Jawornik Polski, Kańczuga, Dynów, Hyżne, • dobrze rozwinięta sieć kanalizacyjna za wyjątkiem terenów obejmujących gminy: Jawornik Polski, Kańczuga, Dynów, Hyżne • dobrze rozwinięta sieć gazowa, z wyjątkiem gminy Adamówka, • dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna, energetyczna, • dobra dostępność komunikacyjna, • dobrze rozwinięta sieć dróg powiatowych, • Przeworsk jako ważny węzeł drogowy i kolejowy . 	<ul style="list-style-type: none"> • niska jakość techniczna nawierzchni dróg, • słaba dostępność do komunikacji publicznej, niska jakość drogi łączącej Dynów z Przeworskiem, • słabo rozwinięta gospodarka odpadami, • słabo rozwinięta sieć wodociągowa w gminach Jawornik Polski, Kańczuga, Dynów, Hyżne, • słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna w gminach Jawornik Polski, Kańczuga, Dynów, Hyżne, • niski poziom efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowych, • brak odpowiednio rozwiniętej infrastruktury okołoturystycznej, • brak terenów uzbrojonych pod inwestycje, • niewystarczająca infrastruktura sportowa, • słabo rozwinięta sieć autobusowa, niewystarczająca liczba połączeń, • niska drożność dróg, • brak obwodnicy, między innymi Przeworska, • zróżnicowanie stanu technicznego dróg w poszczególnych gminach, • nierównomierna gęstość sieci drogowej, • zły stan techniczny mostów, niedostateczna nośność, • niskie dochody budżetowe samorządów.
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • możliwość pozyskania środków finansowych z UE, • podejmowanie/rozwijanie współpracy w ramach związku gmin. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastające zapotrzebowanie na energię elektryczną, • wzrastająca ilość odpadów komunalnych, • zmiana klimatu, • zagrożenie klęskami żywiołowymi, • wzrost poziomu zanieczyszczenia środowiska, • rosnące natężenie ruchu drogowego, • wzrost poziomu hałasu.
---	---

Tabela 8. Turystyka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego i degradacji przyrodniczej, • otoczenie sprzyjające praktykowaniu różnych form wypoczynku, • liczne cieki wodne i potoki stwarzające możliwość budowy stawów hodowlanych oraz zalewów • bogactwo naturalne – lasy, • różnorodność fauny i flory, • kolejka wąskotorowa: Przeworsk-Jawornik Polski-Dynów - trasa (46 km) „Małego Expressu Pogórzanin, • liczne zabytki o charakterze religijnym i świeckim, wiele obiektów architektonicznych o charakterze zabytkowym (kościół parafialne, cmentarze, kapliczki oraz pozostałości zespołów dworskich), • tereny o walorach przyrodniczych i krajobrazowych, które zostały objęte ochroną prawną, • warunki naturalne dające możliwość organizowania popularnych form wypoczynku turystyki, w tym 	<ul style="list-style-type: none"> • brak atrakcyjnej oferty pobytowej dla turystów, • zbyt małe środki na promocję turystyczną i inwestycyjną, • niewystarczająca infrastruktura turystyczna • niewykorzystane atrakcje turystyczne, • słabo rozwinięta baza noclegowa, • mała ilość obiektów-miejsc rekreacyjno-sportowych, • brak gospodarstw agroturystycznych (słaba promocja agroturystyki), • niedostateczny stan techniczny obiektów zabytkowych.

<p>rowerowej i pieszej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyrodniczo – edukacyjno – turystyczne trasy rowerowe, • źródła wód leczniczych wodorowęglowo – chlorkowo na terenie gminy Hyżne, siarczano – sodowo – wapniowych (Nieborów), a także wód siarczkowych (Szklary), • szlaki turystyczne, • NORDIC WALKING PARK PODKARPACIE CENTRUM (NWPPC), • wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców, • brak dużych zakładów zagrażających jakości środowiska naturalnego, • aktywna działalność instytucji non-profit, przyczyniająca się do rozwoju turystyki które skupiają się szczególnie wokół problematyki społeczno-gospodarczej, sportowej oraz kulturalnej. 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • rosnące zainteresowanie agroturystyką i aktywną turystyką, • inwentaryzacja posiadanych zasobów, • aktywna polityka promocyjna walorów turystycznych PDOW na poziomie regionu, • rozwój produktów lokalnych, • wzrost zainteresowania zorganizowaną turystyką i wypoczynkiem, • rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, • aktywna polityka promocyjna PDOW • podejmowanie/rozwijanie współpracy w ramach związku gmin, • tworzenie nowych szlaków turystycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak tradycji wykorzystania istniejących walorów turystyczno-krajobrazowych, • niedofinansowanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej.

Tabela 9. Kultura

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozwinięta sieć domów kultury, • aktywnie działające OSP, • dobrze rozwinięta sieć bibliotek publicznych, • aktywny amatorski ruch artystyczny • duża ilość imprez kulturalnych (np. Dni Pogórza Dynowskiego, konkursy kolęd i pastorałek, Regionalny Konkurs Poezji Patriotycznej w Dynowie, • liczne stowarzyszenia, przyczyniające się do rozwoju kulturalnego i edukacyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone możliwości budżetów JST, • niewypromowana marka kulturalna obszaru, • brak imprezy ponadregionalnej.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pojawienie się sponsorów instytucjonalnych, • pozyskanie środków MKiDN, • pozyskanie środków z funduszy UE. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenia budżetu centralnego, • marginalizacja kulturalna regionu.

6. Wizja rozwoju PDOW

Prawidłowo opracowana diagnoza stanu obszaru wsparcia i analiza SWOT jest podstawą dla dalszych prac nad strategią. Na podstawie analizy SWOT określona została wizja oraz główne kierunki rozwoju, które bazują na mocnych stronach organizacji i szansach pojawiających się w otoczeniu, jednocześnie eliminując słabe strony i unikając zagrożeń.

Określenie wizji PDOW stanowi oświadczenie o istocie i zakresie prowadzonej działalności w formie pożądaných rezultatów możliwych do osiągnięcia w długookresowej perspektywie. Rolą wizji jest określenie głównego pola działalności (funkcji) PDOW. Dodatkowo wizja pełni funkcję aktywizującą do działania oraz funkcję kierującą i porządkującą poprzez określenie pożądanego kierunku realizacji celów i systematyzację wyznawanych wartości.

Prawidłowe określenie wizji rozwoju oraz sformułowanie w oparciu o nią celów strategicznych i szczegółowych powinna pozwolić na sprawny i skuteczny rozwój PDOW, poprzez:

1. Precyzyjne nakreślenie kierunków rozwoju.

2. Hierarchizację preferencji i potrzeb społeczności lokalnej.
3. Synchronizację działań krótkookresowych z długookresowymi.
4. Podejmowanie właściwych decyzji w sytuacji ryzyka i niepewności.
5. Optymalne wykorzystanie zasobów.
6. Efektywne zarządzanie budżetem.
7. Skuteczne pozyskanie środków pomocowych.
8. Promocję PDOW.

WIZJA:

DO ROKU 2020 PRZEWORSKO – DYNOWSKI OBSZAR WSPARCIA STANIE SIĘ ATRAKCYJNYM MIEJSCEM ZAMIESZKANIA, WYPOCZYNKU, PRACY ORAZ PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W WARUNKACH EFEKTYWNEGO KORZYSTANIA Z POSIADANYCH ZASOBÓW I WYKORZYSTANIA ENDOGENICZNYCH POTENCJAŁÓW ROZWOJOWYCH CAŁEGO OBSZARU

GŁÓWNY CEL STRATEGICZNY:

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ I WZROST JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW PRZEWORSKO – DYNOWSKIEGO OBSZARU WSPARCIA

7. Cele strategiczne i szczegółowe PDOW

Sformułowana w Rozdziale 6 wizja jest przedmiotem konkretyzacji do postaci strategicznych i szczegółowych celów. W tym znaczeniu Strategia jest sformułowaniem celów i wyborem sposobów ich realizacji, a w efekcie sekwencją konkretnych działań realizowanych przez społeczność lokalną tworzącą PDOW. Strategia, koncentrując się na zidentyfikowanych priorytetach wskazywać będzie na dalszym etapie prac (patrz Program Rozwoju Gospodarczego Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia wraz z prognozą oddziaływania na środowisko”) sposoby ich realizacji z uwzględnieniem zasobów i środków będących w gestii PDOW. Opracowana Strategia będzie stanowić swoistą koncepcję systemowego działania, która będzie dotyczyć następujących zagadnień, w tym w szczególności:

- sformułowania zbioru perspektywicznych celów rozwojowych,
- przyporządkowania zidentyfikowanym celom niezbędnych do ich osiągnięcia zasobów ludzkich, rzeczowych, finansowych i naturalnych,
- określenia sposobów postępowania zapewniających realizację przyjętych celów rozwojowych oraz optymalne wykorzystanie i rozdysponowanie zasobów.

Budowa struktury celów pozwala na selekcję najważniejszych kierunków działań i najbardziej pożądanego stanu przyszłości PDOW. Cele strategiczne i szczegółowe zostały określone przy zachowaniu zasady ogólności, gdyż ujęte w ten sposób najdłużej zachowują swoje walory dla społeczności lokalnej, a co za tym idzie przekładają się na strategię.

Dla potrzeb niniejszego dokumentu dokonano sprecyzowania architektury strategicznego dokumentu.

Określono trzy obszary strategiczne, dla których wyznaczono osie priorytetowe:

- **Oś priorytetowa 1 - Rozwój konkurencyjnej gospodarki w oparciu o nowoczesne technologie oraz wzrost kapitału ludzkiego i społecznego,**
- **Oś priorytetowa 2 - Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia**
- **Oś Priorytetowa 3 - Wzmocnienie potencjału turystycznego Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia.**

W obszarze każdej osi wyznaczono z kolei cele strategiczne, które wynikają z potrzeb wzmocnienia potencjału lub usunięcia barier rozwojowych, które wykazała analiza społeczno - gospodarcza PDOW oraz analiza strategiczna SWOT. Cele oznaczono jako kolejne w numeracji wewnątrz poszczególnych Osi priorytetowych tj. przykładowo Cel strategiczny 1.1., Cel strategiczny 1.2. (dla Osi pierwszej), Cel strategiczny 2.1. (dla Osi drugiej), Cel strategiczny np. 3.4. (dla Osi trzeciej).

7.1. Oś priorytetowa 1. Rozwój konkurencyjnej gospodarki w oparciu o nowoczesne technologie oraz wzrost kapitału ludzkiego i społecznego

Cele realizowane w ramach Osi 1 zmierzają do osiągnięcia rozwoju gospodarczego, rozwoju przedsiębiorczości, podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej, w tym poprzez tworzenie stref i terenów inwestycyjnych, wzrostu innowacyjności gospodarki, promowania inteligentnych powiązań gospodarczych, w tym tworzenie inicjatyw klastrowych, generowania nowych miejsc pracy.

Cele strategiczne:

- Cel strategiczny 1.1. - Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność PDOW
(w tym uzbrojenie terenów inwestycyjnych, tworzenie stref inwestycyjnych - planowane tereny inwestycyjne zostaną zlokalizowane w bezpośredniej bliskości komunikacyjnej Przeworska, Dynowa, Sieniawy, Tryńczy)
- Cel strategiczny 1.2. - Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (w tym planowane jest wsparcie lokalnych instytucji otoczenia biznesu oraz działalności Oddziału RARR w Przeworsku)
- Cel strategiczny 1.3. - Wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy
(w tym planowane jest wsparcie lokalnych placówek edukacyjnych m. in. ze środków POWER 2014 – 2020 oraz ich współpracy z przedsiębiorstwami)
- Cel strategiczny 1.4. - Rozwój klastrów
(w tym planowane jest wsparcie procesu tworzenia klastrów przez instytucje otoczenia biznesu, w tym ze środków RPO WP)
- Cel strategiczny 1.5. Rozwój grup producenckich i przetwórstwa spożywczego
(w tym planowany jest rozwój grup producenckich jako bazy surowcowej dla małych zakładów przetwórstwa spożywczego zlokalizowanych na obszarach wiejskich)

Sformułowane cele w ramach osi priorytetowej 1 przyczynią się do rozwoju gospodarczego PDOW i zapewnienia dochodów gmin w obszarze wsparcia jak i przede wszystkim dochodów mieszkańców. W perspektywie strategicznej istotna jest nie tylko wysokość dochodów ale także perspektywy rozwoju podmiotów, głównie sektora MSP, możliwie najbardziej zróżnicowanych branżowo. Jest to kluczowe z tego względu, że przedsiębiorstwa z sektora MŚP są bardziej elastyczne na rynku niż duże podmioty i szybciej potrafią dostosować się do zmian rynkowych (sektor MSP generuje także największy % miejsc pracy).

Ważne jest także stworzenie właściwego klimatu do rozwoju przedsiębiorczości w PDOW, wsparcie lokalnych instytucji otoczenia biznesu, nastawienie na znajdowanie rozwiązań, łatwy dostęp do rzetelnej i zrozumiałej informacji, sprawna i szybka obsługa w zakresie spraw leżących w kompetencjach gminy, przede wszystkim związanych z gospodarką przestrzenną i pozwoleniami na budowę.

Rozwój przedsiębiorczości przyczyni się do zmniejszenia wskaźnika migracji wysoko wykwalifikowanej siły roboczej, która jest ważnym potencjałem PDOW.

7.2. Oś priorytetowa 2. Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju

Cele realizowane w ramach Osi 2 obejmują działania na rzecz przyjaznego środowiska, rozwoju społecznego, gospodarki niskoemisyjnej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej, w tym ochrony przeciwpowodziowej, rewitalizację miast i obszarów zdegradowanych.

Cele strategiczne:

- Cel strategiczny 2.1. Poprawa dostępu do usług publicznych (w tym planowany jest w szczególności rozwój sieci przedszkoli, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb ludności na terenach wiejskich oraz rozwój sieci gabinetów świadczących usługi medyczne, jak również ZOZ w Przeworsku)
- Cel strategiczny 2.2. Rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego
- Cel strategiczny 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy (w tym planowany jest rozwój sieci gazowniczej w oparciu o operatora PGNiG, sieci energetycznych w tym szczególnie do odbioru energii z przyszłych przyłączy do OZE, poprawa stanu gospodarki wodno - ściekowej oraz sieci szerokopasmowego Internetu o dużej wydajności)
- Cel strategiczny 2.4. Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem (w tym przewidywana jest modernizacja drogi wojewódzkiej 835 na odcinku Adamówka – Sieniawa – Przeworsk – Dynów, poprawa układu komunikacyjnego Przeworska, modernizacja linii kolejowej Rzeszów – Przemysł oraz rewitalizacja techniczna linii kolejki wąskotorowej Przeworsk – Dynów)
- Cel strategiczny 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii

(w tym planowany jest rozwój urządzeń korzystających z energii wiatrowej w południowej części PDOW oraz wód geotermalnych z rejonu Mirocin – Jarosław – Przeworsk oraz rejonu Pruchnik – Kańczuga oraz poprawa efektywności energetycznej, w szczególności w budynkach użyteczności publicznej).

Sformułowane cele w ramach osi priorytetowej 2 przyczynią się do wzmacniania endogenicznych potencjałów PDOW oraz rozwijania mechanizmów wzmacniających rozprzestrzenianie procesów rozwojowych z głównych ośrodków wzrostu na otoczenie. Obok tych działań wspomagane będą procesy rozwojowe na obszarach problemowych, przede wszystkim przez zwiększanie przez nie możliwości absorpcji czynników wzrostu (kapitału, wykwalifikowanych kadr, wiedzy, innowacji). Takie podejście oznacza nadanie szczególnej roli ośrodkom miejskim wraz z ich otoczeniem jako centrom procesów rozwojowych w skali PDOW.

Poprzez politykę regionalną ukierunkowaną na rozwijanie powiązań funkcjonalnych, infrastrukturalnych i instytucjonalnych między ośrodkami wojewódzkimi, zakłada się pełne wykorzystanie czynników rozwojowych opartych na regionalnych i lokalnych potencjałach oraz przepływ impulsów rozwojowych nie tylko między ośrodkami wojewódzkimi, ale i do dalszego ich otoczenia.

Rozprzestrzenianiu procesów rozwojowych służyć też będzie wsparcie kierowane na obszary wiejskie. Przedsięwzięcia te będą obejmować rozbudowę i modernizację infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, działania rewitalizacyjne oraz rozwój usług użyteczności publicznej i innych funkcji w zakresie dostarczania usług publicznych, niezbędnych do inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym.

Uwarunkowaniem sprzyjającym rozprzestrzenianiu procesów rozwojowych między miastami oraz do obszarów ich otaczających jest głównie lokalna infrastruktura transportowa. Działania w tym obszarze koncentrować się będą na budowie i modernizacji lokalnej infrastruktury drogowej oraz intensyfikacji połączeń transportowych, które z jednej strony sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości (przyciągnięcie inwestorów), z drugiej zaś umożliwiać dostęp do oferowanych przez gminy w PDOW usług publicznych.

Poprawie stopnia terytorialnego równoważenia rozwoju na linii wieś – miasto służyć będą inicjatywy dotyczące budowy infrastruktury transportowej (komunikacji zbiorowej) łączącej obszary wiejskie z ośrodkami miejskimi w celu ułatwienia dostępu ludności wiejskiej do usług publicznych średniego rzędu oraz miejsc pracy w małych miastach i ośrodkach regionalnych.

7.3. Oś priorytetowa 3. Wzmocnienie potencjału turystycznego

W efekcie realizacji celów strategicznych w ramach Osi 3 nastąpi: podniesienie atrakcyjności turystycznej, wypromowanie marki turystycznej obszaru, rozwój

infrastruktury obsługi ruchu turystycznego, szlaków turystycznych, poprawa stanu dziedzictwa kulturowego, w tym rewaloryzacja obiektów zabytkowych, promocja imprez i obiektów kulturotwórczych.

Cele strategiczne:

- Cel strategiczny 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej w celu generowania zwiększonego ruchu turystycznego
(w tym przewidywane jest wsparcie rozwoju obiektów noclegowych i gastronomicznych oraz rozwój sieci szlaków turystyczno - sportowych)
- Cel strategiczny 3.2. Rozwój infrastruktury rekreacyjno – sportowej
(w tym planowany jest rozwój bazy boisk i przyszkolnych hal sportowych)
- Cel strategiczny 3.3. Zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego,
(w tym obiektów zabytkowych - planowana jest rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego)
- Cel strategiczny 3.4. Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego
(przewidywane jest wsparcie rozwoju sieci gospodarstw agroturystycznych ze środków PROW i EFS - powstanie nowych miejsc pracy, wsparcie w zakładaniu działalności gospodarczej, szkolenia - w zakresie działalności turystycznej, agroturystycznej i działalności promującej regionalne dziedzictwo kulinarne, rozwój wykorzystania energii z OZE w tym geotermii w rejonie Kańczugi, tworzenie sieci szlaków turystycznych łączących obiekty dziedzictwa kulturowego z walorami krajoobrazowymi)
- Cel strategiczny 3.5. Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych o charakterze ponadlokalnym oraz rozwój promocji turystycznej PDOW
(planowane jest uruchomienie lokalnej agencji turystycznej w celu promocji marki turystycznej PDOW)
- Cel strategiczny 3.6. Kształtowanie przestrzeni miejskiej i wiejskiej, umożliwiającej rozwój turystyki na terenie PDOW
(planowana jest rewitalizacja centrów miejskich Przeworska, Dynowa i Sieniawy w tym ze środków RPO 2014 – 2020 oraz prace nad jakością i estetyką otoczenia w ośrodkach wiejskich)

Rozwój PDOW powinien opierać się na wykorzystywaniu specyfiki terytorialnej i pogłębianiu specjalizacji decydujących o przewadze komparatywnej obszaru – w takich dziedzinach jak przemysł, zaawansowane rolnictwo czy usługi, w tym w szczególności turystyka. Nowoczesnym instrumentem wzmacniającym specjalizacje regionalne bądź lokalne jest wspieranie rozwoju klastrów (tj. przekształcanie skupisk firm w dynamiczne klastry z wysokim poziomem konkurencji i współpracy, interakcji i efektów zewnętrznych). Dlatego też ważne w realizacji wskazanych celów strategicznych w ramach Osi 3 **będzie**

stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju firm zajmujących się organizowaniem czasu wolnego i turystyką (w tym przedsiębiorstw sektora kultury i kreatywnego). Dotyczy to zarówno obszarów, które swój wysoki potencjał turystyczny zawdzięczają walorom przyrodniczym lecz także terenów miejskich, które często oferują zbyt mało możliwości spędzania wolnego czasu w stosunku do istniejącego popytu na tego typu usługi.

8. Odniesienie do dokumentów strategicznych i programowych

Proces planowania rozwoju gospodarczego wymaga zachowania komplementarności i spójności celów określonych dla Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia z celami określonymi w dokumentach na szczeblu regionalnym, krajowym i Unii Europejskiej. Analiza zakresu spójności Strategii z dokumentami o charakterze strategicznym, planistycznym i operacyjnym o randze wspólnotowej, krajowej, makroregionalnej (Polska Wschodnia) i regionalnej (Województwo Podkarpackie) została opracowana w odniesieniu do:

1. Strategii Europa 2020;
2. Umowy Partnerstwa 2014-2020;
3. Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030.Trzecia fala nowoczesności;
4. Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020;
5. Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
6. Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020;
7. Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020;
8. Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie - 2020;
9. Programami operacyjnymi na szczeblu krajowym, ponadregionalnym i regionalnym, w tym Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego 2014-2020 (a do czasu ich opracowania z projektami programów).

Istotne jest poszukiwanie wspólnych celów i kierunków działań, podejmowanych w ramach polityk sektorowych i horyzontalnych z działaniami podejmowanymi w ramach polityki rozwoju PDOW. Wczesna identyfikacja wspólnych celów i wspólnych obszarów interwencji już na etapie programowania powinna pozwolić na lepsze przygotowanie do realizacji wspólnych przedsięwzięć rozwojowych.

8.1. Strategia Europa 2020

Dokument strategiczny „Europa 2020”, na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest długookresowym programem rozwoju

społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010 – 2020, która określa główne kierunki rozwoju krajów wchodzących w skład Unii Europejskiej.

Celem strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny, dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje, zrównoważony, dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej oraz sprzyjający włączeniu społecznemu. Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie zatrudnienia, innowacyjności, edukacji, walki z ubóstwem oraz w zakresie klimatu i energii.

Realizacja Strategii ma na celu osiągnięcie następujących wskaźników:

- osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75 proc. wśród osób w wieku 20 – 64 lata,
- zwiększenie nakładów na działalność badawczo-rozwojową, w sektorze publicznym i prywatnym, do poziomu 3 proc. PKB,
- poprawę efektywności energetycznej: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20 proc., zwiększenie do 20 proc. udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20 proc.,
- podniesienie poziomu wykształcenia – zredukowanie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do 10 proc., zwiększenie do 40 proc. odsetka osób w wieku 30 – 34 lat posiadających wykształcenie wyższe (lub równoważne),
- zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym przynajmniej o 20 mln.

Tak określone powyższe wymierne cele unijne przekładane są na krajowe cele i metody działania.

Priorytet dla Polski:

- 71% zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat
- 1,7% PKB na inwestycje w B+R
- wzrost efektywności energetycznej, wykorzystanie OZE, redukcja emisji CO2
- zmniejszenie do 4,5% odsetka osób wcześniej kończących naukę oraz zwiększenie do 45% odsetka osób z wykształceniem wyższym w wieku 30-34 lat
- obniżenie o 1,5 mln liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub deprawacją materialną i/lub żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących lub o niskiej intensywności pracy.

Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia definiuje trzy Osie Priorytetowe, które co do zakresu wpisują się w Strategię Europa 2020, ich realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów określonych dla obszaru Unii Europejskiej na poziomie strategicznym.

Poprawa dostępności do edukacji, wzrost wiedzy i innowacji to siły napędowe przyszłego rozwoju UE a poprzez cele strategiczne także PDOW. Wzrost przedsiębiorczości (szczególnie w turystyce) wynikająca z poprawy infrastruktury inwestycyjnej, tworzenia dobrego klimatu do rozwoju, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, przyczynia się do zwiększenia wzrostu gospodarczego, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych w PDOW. Z kolei budowanie zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, wykorzystując w tym technologii przyjaznych środowisku, przyspieszy wprowadzanie inteligentnych sieci opartych na technologiach ICT, a także wzmacniając przewagę konkurencyjną biznesu, szczególnie przetwórstwa spożywczego, podmiotów sektora MŚP. Dzięki takiemu podejściu realizacja strategii PDOW, przyczyni się do funkcjonowania społeczeństwa w niskoemisyjnym świecie ograniczonych zasobów, jednocześnie zapobiegając degradacji środowiska, utracie bioróżnorodności i niezrównoważonemu wykorzystywaniu zasobów. Działania te zgodne ze Strategią Europa 2020, zwiększą również spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

8.2. Umowa Partnerstwa 2014-2020¹

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych:

- 1) polityki spójności,
- 2) wspólnej polityki rolnej (WPR),
- 3) wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb).

Instrumentami realizacji UP są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO). Dokumenty te wraz z UP tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Środki Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w ramach UP koncentrują się na priorytetach finansowych:

- otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom,
- infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu i zatrudnienia
- spójność społeczna i aktywność zawodowa,
- środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami.

Fundusze europejskie będą realizowały, w różnym stopniu i zakresie, wszystkie cele przyjętej przez rząd polski SRK 2020, do których zaliczono:

- 1) zwiększenie konkurencyjności gospodarki,
- 2) poprawę spójności społecznej i terytorialnej kraju,
- 3) poprawę efektywności administracji publicznej.

Cele szczegółowe Umowy Partnerstwa 2014-2020, to:

- podnoszenie jakości i umiędzynarodowienie badań oraz wzrost wykorzystania ich wyników w gospodarce;
- wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw;
- zwiększenie zastosowania TIK w gospodarce i społeczeństwie;
- lepsze kompetencje kadr gospodarki;
- bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy;
- zmniejszenie emisyjności gospodarki;
- poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami;
- zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie;

¹ Dokument powstał na bazie Założeń Umowy Partnerstwa 2014-2020 przyjętych przez Radę Ministrów 15 stycznia 2013 roku.

- poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim;
- zwiększenie stabilności dostaw energii elektrycznej i gazu ziemnego;
- wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług;
- włączenie społeczności zamieszkałych obszary peryferyjne i zdegradowane;
- poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie krajowym;
- poprawa warunków administracyjno-prawnych dla rozwoju gospodarki.

Cele strategii Europa 2020 wyznaczone zostały na poziomie całej Unii Europejskiej jako cele wspólnotowe i dezagregowane na poziom państw członkowskich. Do ich osiągnięcia powinny przyczynić się wszystkie polityki publiczne, w szczególności realizowane przy udziale Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI). Zgodnie z logiką przyjętą w pakiecie legislacyjnym dla EFSI 2014-2020, wszystkie cele tematyczne wskazane w art. 9 rozporządzenia ramowego przyczyniają się do realizacji celów strategii Europa 2020, co oznacza 100% zorientowanie funduszy na jej realizację (ang. earmarking). Dlatego też realizacja Umowy Partnerstwa przyczyni się do zmniejszenia dystansu Polski do celów krajowych wyznaczonych na poziomie strategii Europa 2020.

Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia wpisuje się w założenia Umowy Partnerstwa 2014-2020, w zakresie jak wskazano w tabeli 10, z której wynika iż:

- realizacja celów strategicznych osi priorytetowej 1 PDOW, jest spójna z realizacją celów tematycznych 3, 8 i 10 Umowy Partnerstwa 2014-2020.
- realizacja celów strategicznych osi priorytetowej 2 PDOW jest spójna z realizacją celów tematycznych 2, 4, 5, 6, 7 i 9 Umowy Partnerstwa 2014-2020.
- realizacja celów strategicznych osi priorytetowej 3 PDOW jest spójna z realizacją celów tematycznych 3, 6, 8 i 9 Umowy Partnerstwa 2014-2020.

Podsumowując, wszystkie osie zdefiniowane dla PDOW, wpisują się w sposób pośredni w realizację założonych celów Umowy Partnerstwa 2014-2020 przyczyniając się do tworzenia otoczenia sprzyjającego przedsiębiorczości i innowacjom, tworzeniu infrastruktury sieciowej na rzecz wzrostu i zatrudnienia, spójności społecznej i aktywności zawodowej oraz kształtowania środowiska i efektywnego gospodarowania zasobami.

Tabela 10. Spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia z Umową Partnerstwa – Oś I

Cele strategiczne	Cel strategiczny 1.1. - Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność PDOW	Cel strategiczny 1.2. - Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	Cel strategiczny 1.3. - Wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy	Cel strategiczny 1.4. - Rozwój klastrów	Cel strategiczny 1.5. Rozwój przetwórstwa spożywczego
Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW)	X	X		X	X
Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników (EFS, EFRR)			X		
Cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie (EFS, EFRR)			X		

Tabela 11. Spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia z Umową Partnerstwa – Oś II

Cele strategiczne	Cel strategiczny 2.1. Poprawa dostępu do usług publicznych	Cel strategiczny 2.2. Rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego	Cel strategiczny 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy	Cel strategiczny 2.4. Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem	Cel strategiczny 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK (EFRR)			X		
Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we Wszystkich sektorach (FS,EFRR)					X
Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem (FS, EFRR)			X		
Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami (FS, EFRR)			X		

Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej Infrastruktury sieciowej (FS, EFRR)				X	
Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (EFS, EFRR)	X	X			

Tabela 12. Spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia z Umową Partnerstwa – Oś III

Cele strategiczne	Cel strategiczny 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej w celu generowania zwiększonego ruchu turystycznego	Cel strategiczny 3.2. Rozwój infrastruktury rekreacyjno – sportowej	Cel strategiczny 3.3. Zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych	Cel strategiczny 3.4. Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego	Cel strategiczny 3.5. Rozwój promocji turystycznej PDOW	Cel strategiczny 3.6. Kształtowanie przestrzeni miejskiej i wiejskiej umożliwiającej rozwój turystyki na terenie PDOW
Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW)				X		
Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami (FS, EFRR)			X			
Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników (EFS, EFRR)			X	X		
Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (EFS, EFRR)	X	X		X		X

8.3. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno – gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju.

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Wizja PDOW jest spójna z przedstawionym celem niniejszego dokumentu w danym obszarze.

Proponowane w Strategii obszary strategiczne obejmują trzy obszary:

I. Konkurencyjna gospodarka - budowa nowych przewag konkurencyjnych Polski opartych o wzrost kapitału ludzkiego, społecznego, relacyjnego, strukturalnego i wykorzystanie impetu cyfrowego, co daje w efekcie większą konkurencyjność. Cele rozwojowe i kierunki w podziale tematycznym obejmują: innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualną, Polskę Cyfrową, kapitał ludzki, bezpieczeństwo energetyczne i środowisko:

- Cel 1 - Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji;
- Cel 2 - Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym;
- Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
- Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki;
- Cel 5 – Stworzenie Polski Cyfrowej;
- Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;
- Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.

II. Spójność społeczna i terytorialna - Zgodnie z zasadami rozbudzania potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski. Cele rozwojowe i kierunki w podziale tematycznym obejmują: rozwój regionalny, transport, w tym:

- Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,
- Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego

III. Sprawne i efektywne państwo – obszar usprawniający funkcje przyjaznego i pomocnego państwa działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji. Cele rozwojowe i kierunki w podziale tematycznym obejmują: kapitał społeczny, sprawne państwo, w tym:

- Cel 10 – stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej,
- Cel 11 – wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Z diagnozy przedstawionej w 2009 r. na których oparto DSRK 2030 wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie:

- I. konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji),
- II. równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
- III. efektywności i sprawności państwa (efektywności)

Proponowane w PDOW strategiczne osie priorytetowe spójne są z obszarami strategicznymi opisanymi w DSRK 2030, odpowiednio:

- Os priorytetowa 1 – odpowiada I i II obszarowi strategicznemu DSRK 2030;
- Os priorytetowa 2 – odpowiada II obszarowi strategicznemu DSRK 2030;
- Os priorytetowa 3 – odpowiada I obszarowi strategicznemu DSRK 2030.

Tym samym należy uznać że propozycje celów które będą prowadziły do osiągnięcia założeń osi priorytetowych PDOW są spójne z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030. Natomiast najważniejszą spójność wykazuje wizja PDOW, która odpowiada wizji DSRK 2030.

8.4. Strategia Rozwoju Kraju 2020²

Strategia Rozwoju Kraju 2020 - główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne w celu wzmocnienia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Strategia wytycza trzy obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem rozwojowym kraju wskazanym w SRK 2020 jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

² *Strategia Rozwoju Kraju 2020* – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo została przyjęta 25 września 2012 r.

Osiągnięcie tego strategicznego celu będzie realizowane w ramach następujących obszarów:

- I. **Sprawne i efektywne państwo**
- II. **Konkurencyjna gospodarka**
- III. **Spójność społeczna i terytorialna**

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo

Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem

- I.1.1. Uporządkowanie kompetencji umożliwiające realizację działań rozwojowych
- I.1.2. Zwiększenie efektywności instytucji publicznych
- I.1.3. Wprowadzenie jednolitych zasad e-gov w administracji (e-administracja)
- I.1.4. Poprawa jakości prawa
- I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego

Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe

- I.2.1. Modernizacja struktury wydatków publicznych
- I.2.2. Poprawa efektywności środków publicznych
- I.2.3. Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych

Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela

- I.3.1. Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości
- I.3.2. Rozwój kapitału społecznego
- I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela
- I.3.4. Utrwalenie bezpieczeństwa narodowego

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej

- II.1.1. Uzdrowienie finansów publicznych
- II.1.2. Zwiększenie stopy oszczędności i inwestycji
- II.1.3. Integracja ze strefą euro
- II.1.4. Rozwój eksportu towarów i usług

Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki

- II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki
- II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie
- II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego
- II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej

Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki

- II.3.1. Wzrost popytu na wyniki badań naukowych
- II.3.2. Podwyższenie stopnia komercjalizacji badań
- II.3.3. Zapewnienie kadr dla B+R
- II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego

- II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej
- II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego
- II.4.3. Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej

Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych

- II.5.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu
- II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych
- II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

- II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami
- II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej
- II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii
- II.6.4. Poprawa stanu środowiska
- II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu

- II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym
- II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych
- II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Cel III.1. Integracja społeczna

- III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
- III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych

Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

- III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych
- III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

- III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach
- III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich
- III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich
- III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej

Pięć celów SRK 2020 wynikających bezpośrednio ze Strategii Europa 2020 dotyczy: zwiększania zatrudnienia, wzrostu innowacyjności (mierzonego wzrostem nakładów na B+R ogółem i wzrostem udziału nakładów przedsiębiorstw), zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększenia udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii, podniesienia poziomu wykształcenia oraz wspierania włączenia społecznego. Dlatego też

cele i zakres wsparcia Strategii rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest zgodny ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 poprzez realizację osi priorytetowych 1, 2, i 3.

Cele realizowane w ramach osi priorytetowej 1 strategii PDOW, wpisują się w cele Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Obszaru strategicznego II. Konkurencyjna gospodarka (bezpośrednio cel 2 oraz 7). Natomiast w sposób pośredni realizacja celów strategicznych osi priorytetowej 1 PDOW jest spójna z celem 1 i 2 wspomnianego obszaru strategicznego SRK 2020. Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji oraz tworzenie nowych miejsc pracy wpłyną na wzrost stopy inwestycji w PDOW, stopy oszczędności, poprawę stabilności finansów w PDOW. Szczególny wpływ na rozwój regionu PDOW i jego konkurencyjność i wzrost gospodarczy jest realizacja celu strategicznego 1.4. w którym planowane jest wsparcie procesu tworzenia klastrów przez instytucje otoczenia biznesu. W sposób pośredni realizacja celów zdefiniowanych w ramach omawianej osi jest spójna z celem 2 obszaru strategicznego SRK 2020, bowiem rozwiązania będą prowadzić do wzrostu wydajności obszaru PDOW, w tym szczególnie ze zwiększeniem konkurencyjności i modernizacji sektora rolno-spożywczego.

Cele realizowane w ramach osi priorytetowej 2 strategii PDOW, są spójne z obszarem strategicznym III. Spójność społeczna i terytorialna SRK 2020 (cel 1, 2, i 3). Działania sformułowane w strategii PDOW, osi priorytetowej 2 obejmują realizację celów strategicznych (odpowiednio, cel 2.1., 2.2., 2.3., 2.4. i 2.5.), które docelowo prowadzą do większej spójności społecznej i terytorialnej obszaru PDOW. Ponadto cel strategiczny 2.5. jest spójny z celem 6 II obszaru strategicznego SRK 2020 Konkurencyjna Gospodarka.

Cele realizowane w ramach osi priorytetowej 1 i 3 strategii PDPW, wpisują się w cele realizowane w Strategii Rozwoju Kraju 2020 - Cel II.4 Rozwój Kapitału Ludzkiego, P. II. 4.1 zwiększenie aktywności zawodowej. Szczególnie mowa jest o celu strategicznym 1.3. oraz 3.4. strategii PDOW jako wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowania ich do potrzeb rynku pracy oraz rozwój agroturystyki – powstanie nowych miejsc pracy, szkoleń dla bezrobotnych w kierunku prowadzenia działalności turystycznej i agroturystycznej. Zwiększeniu aktywności zawodowej sprzyjać będzie także likwidacja barier związanych z założeniem, prowadzeniem oraz rozwijaniem własnej działalności gospodarczej. Szczególnie ważne będzie podjęcie działań umożliwiających start zawodowy młodych ludzi wchodzących na rynek pracy, zdiagnozowanych jako najwyższy wskaźnik bezrobocia w PDOW. Działania te są spójne z p. II 4.1. Strategii Rozwoju Kraju 2020.

8.5. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030³

Wizją KPZK 2030 jest Polska w roku 2030 jako kraj o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowany, sprawnie zarządzany i bezpieczny.

Celem strategicznym KPZK 2030 jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie, poprzez realizację następujących celów:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. W ramach tak określonego celu ma nastąpić koncentracja działań polityki przestrzennego zagospodarowania kraju na obszarach wiejskich Polski Wschodniej, Pomorza Środkowego i Polski Zachodniej na wykorzystaniu walorów pozarolniczych (np. w zakresie ekologii, rozwoju turystyki, produkcji energii w oparciu o lokalne źródła surowców) oraz umożliwieniu ich mieszkańcom znalezienia zatrudnienia w bardziej produktywnych sektorach gospodarki w oparciu o rozwój zasobów ludzkich, kapitału społecznego oraz inwestycji w infrastrukturę techniczną (transportową, telekomunikacyjną, energetyczną i ochrony środowiska) i społeczną.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia wpisuje się w Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, która jest najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski. Sformułowane osie priorytetowe (1, 2, i 3) strategii PDOW zmierzają do trwałego zrównoważonego rozwoju w oparciu o nowoczesne technologie, wzrost kapitału ludzkiego i społecznego.

Rdzeniem krajowego systemu gospodarczego i ważnym elementem systemu europejskiego jest, ukształtowana na bazie dużych ośrodków miejskich, sieć współpracy

³ 23 czerwca 2014 - Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (KPZK 2030)

miast. Stanowi ona współzależny, otwarty układ sieciowy obszarów funkcjonalnych najważniejszych polskich miast, które są zintegrowane w przestrzeni krajowej i międzynarodowej za pomocą wielokierunkowych silnych powiązań funkcjonalnych w zakresie funkcji gospodarczych, społecznych, edukacyjnych, kulturalnych oraz sektora badawczo-rozwojowego. Takie silne powiązania zostały zdefiniowane w PDOW, oraz jak wskazuje diagnoza rozwoju, zróżnicowany potencjał obszaru daje możliwości współpracy i czerpania wzajemnych korzyści z realizacji wspólnych projektów w ramach partnerstwa gmin. Jednocześnie na rozwoju największych miast skorzystają mniejsze ośrodki i obszary wiejskie (w PDOW, 8 gmin jest wiejskich). Oznacza to, że podstawową cechą Polski 2030 r. i jej regionów będzie spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna. Do jej poprawy przyczyni się rozbudowa infrastruktury transportowej (autostrad, dróg ekspresowych i kolei) oraz telekomunikacyjnej (przede wszystkim internetu szerokopasmowego), a także zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.

Zgodnie z KPZK 2030 ważną kategorię stanowią miasta powiatowe liczące pomiędzy 20-50 tysięcy mieszkańców – pełniące ważną rolę w zakresie funkcji sektora publicznego w odniesieniu do obszarów wiejskich. Znaczenie tych ośrodków jest szczególnie istotne na wiejskich obszarach depopulacyjnych, ponieważ zapewniają one trwałość i ciągłość osadnictwa w przestrzeni. Osadnictwo na obszarach wiejskich w dużej mierze ma charakter rozproszony. Nasila się proces odpływu ludności, szczególnie z małych wsi, położonych w peryferyjnych regionach wschodniej Polski. KPZK 2030 wprowadza do planowania strategicznego, na każdym szczeblu administracyjnym współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej oraz podejście terytorialne.

8.6. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020⁴

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich.

Realizacja polityki regionalnej ma na celu budowę tożsamości regionalnej i podnoszenia konkurencyjności wszystkich regionów oraz budowę spójności regionalnej z wykorzystaniem powiązań funkcjonalnych między ośrodkami wojewódzkimi a ich otoczeniem regionalnym, aktywnym przeciwdziałaniem marginalizacji najslabiej rozwijających się obszarów oraz ograniczaniem dysproporcji rozwojowych między poszczególnymi województwami.

Celem strategicznym polityki regionalnej jest wzrost, zatrudnienie i spójność w horyzoncie długookresowym. Realizacja tak założonego celu wymaga efektywnego wykorzystywania właściwych dla poszczególnych regionów lub terytoriów potencjałów

⁴ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 roku.

rozwojowych oraz wzmocnienia przewag konkurencyjnych przy jednoczesnym usuwaniu barier rozwojowych.

Cel strategiczny obejmuje trzy cele szczegółowe:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność),
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność),
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).

Schemat celów oraz kierunków działań realizowanych w ramach Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego przedstawia się następująco:

Cel 1. WSPOMAGANIE WZROSTU KONKURENCYJNOŚCI REGIONÓW

1.1. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych:

- 1.1.1. Warszawy - stolicy państwa
- 1.1.2. Pozostałych ośrodków wojewódzkich

1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza ośrodkami wojewódzkimi

- 1.2.1. Zwiększanie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionów
- 1.2.2. Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych
- 1.2.3. Pełniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich
- 1.2.4. Efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji terytorialnej

1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne

- 1.3.1. Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego
- 1.3.2. Wsparcie dla lokalizacji inwestycji zewnętrznych, w tym w szczególności zagranicznych
- 1.3.3. Zwiększanie możliwości wprowadzania rozwiązań innowacyjnych przez przedsiębiorstwa i instytucje regionalne
- 1.3.4. Wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu (IOB)
- 1.3.5. Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne
- 1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego
- 1.3.7. Współpraca międzynarodową

Cel 2. BUDOWANIE SPÓJNOŚCI TERYTORIALNEJ I PRZECIWDZIAŁANIE MARGINALIZACJI OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

2.1. Wzmacnianie spójności w układzie krajowym

- 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe
 - 2.2.1. Usługi edukacyjne i szkoleniowe
 - 2.2.2. Usługi medyczne
 - 2.2.3. Usługi komunikacyjne
 - 2.2.4. Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska
 - 2.2.5. Usługi kulturalne
- 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze
- 2.4. Przewycięzanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE
- 2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności

Cel 3. TWORZENIE WARUNKÓW DLA SKUTECZNEJ, EFEKTYWNEJ I PARTNERSKIEJ REALIZACJI DZIAŁAŃ ROZWOJOWYCH UKIERUNKOWANYCH TERYTORIALNIE

- 3.1 Wzmocnienie strategicznego wymiaru polityki regionalnej
- 3.2 Poprawę jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym ich właściwe ukierunkowanie terytorialne
- 3.3 Przebudowę i wzmocnienie koordynacji w systemie wieloszczeblowego zarządzania
- 3.4 Wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej.

Cele i zakres wsparcia Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest zgodny z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020, ze względu na założenia strategiczne obu dokumentów. Celem strategicznym polityki regionalnej 2010-2020 jest wzrost, zatrudnienie i spójność w horyzoncie długookresowym. Realizacja tak założonego celu wymaga efektywnego wykorzystywania właściwych dla poszczególnych regionów lub terytoriów potencjałów rozwojowych oraz wzmocnienia przewag konkurencyjnych przy jednoczesnym usuwaniu barier rozwojowych. PDOW, który charakteryzuje się zróżnicowanym potencjałem gmin ma szansę na długofalowy rozwój realizując wspólną, ponadlokalną strategię.

8.7. [Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020⁵](#)

⁵ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 30 grudnia 2008 r.

W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy i potrzeby rozwojowe Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 określa trzy strategiczne obszary rozwoju Polski Wschodniej, jakimi są: innowacyjność, zasoby pracy, infrastruktura w celu:

- podniesienia poziomu innowacyjności makroregionu poprzez budowę i wzmacnianie przewag konkurencyjnych w oparciu o endogeniczne specjalizacje gospodarcze i wzmacnianie potencjału sektora nauki i badań;
- aktywizacji zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego poprzez wzmacnianie potencjału nowoczesnych kadr oraz skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy;
- zwiększenia zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności makroregionu, w tym głównych funkcjonalnych rynków pracy.

Celem głównym Strategii jest wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej, który realizowany będzie w ramach wyodrębnionych strategicznych kierunków działań, do których należą:

- budowa trwałych przewag konkurencyjnych poprzez działania na rzecz podnoszenia poziomu technologicznego zaawansowania i innowacyjności w obszarze wiodących endogenicznych ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych;
- wzmocnienie potencjału sektora nauki i badań w Polsce Wschodniej przy jednoczesnym wzmacnianiu powiązań i intensyfikacji współpracy między kluczowymi uczestnikami systemu innowacji;
- przeciwdziałanie wykluczeniu na rynku pracy;
- wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy;
- przełamywanie barier związanych z peryferyjnym położeniem Polski Wschodniej;
- wzmocnienie spójności wewnętrznej Polski Wschodniej;
- wzmocnienie bezpieczeństwa elektroenergetycznego Polski Wschodniej.

W długim okresie czasu realizacja Strategii ma na celu wzrost wydajności pracy oraz zmianę w strukturze zatrudnienia (stopniowe zmniejszenie zatrudnienia w rolnictwie i zwiększenie w pozostałych sektorach gospodarki), co z kolei przełoży się na wzrost dochodów mieszkańców PDOW. **Dlatego też cele i zakres wsparcia Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia jest spójny ze Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020.** Gminy wchodzące w PDOW są położone w woj. podkarpackim, które jako jedno z kilku ujętych w Strategii (...) cechuje się najniższym PKB na mieszkańca w UE. Cechą charakterystyczną tych obszarów jest bardzo niski lub niski poziom przedsiębiorczości i bardzo niski poziom dochodów własnych samorządów gminnych. Podobne problemy zostały zdefiniowane w PDOW i w odpowiedzi na nie sformułowane 3 osie priorytetowe strategii rozwoju, które przyczynią się do podniesienia poziomu innowacyjności PDOW poprzez budowę i wzmacnianie przewag konkurencyjnych w oparciu o endogeniczne specjalizacje gospodarcze i wzmacnianie

potencjału sektora nauki i badań; aktywizację zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego poprzez wzmacnianie potencjału nowoczesnych kadr oraz skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy; zwiększenia zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności PDOW , w tym głównych funkcjonalnych rynków pracy.

8.8. Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020⁶

Wizją Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2020 jest podkarpackie jako obszar zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującego wewnętrzne potencjały oraz transgraniczne położenie, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców.

Cel główny strategii jest: „Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców”.

Cele strategiczne:

Cel 1: Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej, w tym następujące priorytety i cele:

Priorytet 1.1. Przemysł

Cel: Przemysł nowoczesnych technologii wzmacniający konkurencyjność regionalnej gospodarki

Priorytet 1.2. Nauka, badania, szkolnictwo

Cel: Rozwój konkurencyjnego szkolnictwa wyższego i sfery badawczo-rozwojowej jako kluczowych czynników stymulujących rozwój regionu

Priorytet 1.3. Turystyka

Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu

Priorytet 1.4. Rolnictwo

Cel: Poprawa konkurencyjności sektora rolno – spożywczego

Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu

Cel: Rozwój przedsiębiorczości poprzez ofertę instytucji otoczenia biznesu

Cel 2: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców, w tym następujące priorytety i cele:

Priorytet 2.1. Edukacja

⁶ Sejmik Województwa Podkarpackiego przyjął 5.09.2013 „STRATEGIĘ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA – PODKARPACKIE 2020” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko

Cel: Dostosowanie systemu edukacji do aktualnych potrzeb i wyzwań przyszłości

Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu

Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie

Cel: Wzmocnienie podmiotowości obywateli, rozwój instytucji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie ich wpływu na życie publiczne

Priorytet 2.4. Włączenie społeczne

Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie

Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne

Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia

Priorytet 2.6. Sport powszechny

Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa

Cel 3: Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu, w tym następujące priorytety i cele:

Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna

Cel: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa ze szczególnym uwzględnieniem Rzeszowa jako ponadregionalnego ośrodka wzrostu

Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych

Cel: Rozbudowa wysokiej jakości sieci telekomunikacyjnej oraz zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych na terenie całego województwa

Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa

Cel: Wzmacnianie pozycji Rzeszowa w przestrzeni krajowej i europejskiej dynamizujące procesy rozwojowe w obrębie województwa

Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich

Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu

Cel: Wzmacnianie podstaw rozwojowych oraz dywersyfikacja funkcji biegunów wzrostu, w tym ośrodków subregionalnych w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym

Cel 4: Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa, w tym następujące priorytety i cele:

Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków

Cel: Zabezpieczenie mieszkańców województwa podkarpackiego przed negatywnymi skutkami zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi oraz wynikającymi z działalności człowieka

Priorytet 4.2. Ochrona środowiska

Cel: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa

Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii

Cel: Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii.

Tabela 13, 14 i 15 przedstawia wysoką spójność strategii PDOW ze Strategią Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020, odpowiednio:

- a) założenia celów w osi priorytetowej 1 strategii PDOW, wpisują się w cel strategiczny 1, 2 i 3 Strategii Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020 (por. tab. 13);
- b) założenia celów w osi priorytetowej 2 strategii PDOW, wpisują się w cel strategiczny 2, 3 i 4 Strategii Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020 (por. tab. 14);
- c) założenia celów w osi priorytetowej 3 strategii PDOW, wpisują się w cel strategiczny 1, 2, i 3 Strategii Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020 (por. tab. 15).

Tabela 13. Spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia ze Strategią Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020 – Oś I

Cele strategiczne	Priorytety	Cel strategiczny 1.1. - Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność PDOW	Cel strategiczny 1.2. - Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	Cel strategiczny 1.3. - Wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy	Cel strategiczny 1.4. - Rozwój klastrów	Cel strategiczny 1.5. Rozwój przetwórstwa spożywczego
Cel 1: Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej	Priorytet 1.1. Przemysł	X		X	X	
	Priorytet 1.2. Nauka, badania, szkolnictwo					
	Priorytet 1.3. Turystyka					
	Priorytet 1.4. Rolnictwo					X
	Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu		X			
Cel 2: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców	Priorytet 2.1. Edukacja			X		
	Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe					
	Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie					
	Priorytet 2.4. Włączenie społeczne					
	Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne					
	Priorytet 2.6. Sport powszechny					
Cel 3: Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału	Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna					
	Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych					

rozwojowego regionu	Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa					
	Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich	X	X			
	Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu					
Cel 4: Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków					
	Priorytet 4.2. Ochrona środowiska					
	Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii					

Tabela 14. Spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia ze Strategią Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020 – Oś II

Cele strategiczne	Priorytety	Cel strategiczny 2.1. Poprawa dostępu do usług publicznych	Cel strategiczny 2.2. Rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego	Cel strategiczny 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy	Cel strategiczny 2.4. Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem	Cel strategiczny 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Cel 2: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców	Priorytet 2.1. Edukacja	X				
	Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe					
	Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie		X			
	Priorytet 2.4. Włączenie społeczne	X				
	Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne	X				
	Priorytet 2.6. Sport powszechny	X				
Cel 3: Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno- przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu	Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna				X	
	Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych			X		
	Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa					
	Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich		X	X	X	

	Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu					
Cel 4: Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków					
	Priorytet 4.2. Ochrona środowiska			X		X
	Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii					X

Tabela 15. Spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia ze Strategią Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020 – Oś III

Cele strategiczne	Priorytety	Cel strategiczny 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej w celu generowania zwiększonego ruchu turystycznego	Cel strategiczny 3.2. Rozwój infrastruktury rekreacyjno – sportowej	Cel strategiczny 3.3. Zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych	Cel strategiczny 3.4. Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego	Cel strategiczny 3.5. Rozwój promocji turystycznej PDOW	Cel strategiczny 3.6. Kształtowanie przestrzeni miejskiej i wiejskiej umożliwiającej rozwój turystyki na terenie PDOW
Cel 1: Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej	Priorytet 1.1. Przemysł						
	Priorytet 1.2. Nauka, badania, szkolnictwo						
	Priorytet 1.3. Turystyka	X		X	X	X	
	Priorytet 1.4. Rolnictwo						
	Priorytet 1.5. Instytucje otoczenia biznesu						
Cel 2: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców	Priorytet 2.1. Edukacja						
	Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe			X			
	Priorytet 2.3. Społeczeństwo obywatelskie						
	Priorytet 2.4. Włączenie społeczne				X		

	Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne						
	Priorytet 2.6. Sport powszechny	X					
Cel 3: Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu	Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna						
	Priorytet 3.2. Dostępność technologii informacyjnych						
	Priorytet 3.3. Funkcje metropolitalne Rzeszowa						
	Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich	X	X				X
	Priorytet 3.5. Spójność przestrzenna i wzmacnianie funkcji biegunów wzrostu						X
Cel 4: Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na	Priorytet 4.1. Zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz usuwanie ich negatywnych skutków Priorytet 4.2.						

zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa	Ochrona środowiska						
	Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii						

8.9. Programy operacyjne na szczeblu krajowym, ponadregionalnym i regionalnym, w tym Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego 2014-2020 (a do czasu ich zatwierdzenia projekty programów).

Do określania szczegółowej zawartości programów operacyjnych punkt odniesienia stanowi Umowa Partnerstwa. Programy operacyjne precyzują specyficzne obszary wsparcia i instrumenty realizacji.

Spójność Strategii PDOW z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego 2014 - 2020

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014-2020 (RPO WP) jest **wzmocnienie i efektywne wykorzystanie gospodarczych i społecznych potencjałów regionu dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju województwa**. RPO WP formułuje ramy interwencji dla prowadzenia działań wpisujących się Strategię na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020.

Osie priorytetowe RPO WP 2014-2020:

1. Oś priorytetowa I - KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA
2. Oś priorytetowa II - CYFROWE PODKARPACKIE
3. Oś priorytetowa III - CZYSTA ENERGIA
4. Oś priorytetowa IV – OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
5. Oś priorytetowa V – INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA
6. Oś priorytetowa VI – SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA I SPOŁECZNA
7. Oś priorytetowa VII – REGIONALNY RYNEK PRACY
8. Oś priorytetowa VIII – INTEGRACJA SPOŁECZNA
9. Oś priorytetowa IX – JAKOŚĆ EDUKACJI I KOMPETENCJI W REGIONIE
10. Oś priorytetowa X – POMOC TECHNICZNA

Strategia Rozwoju Gospodarczego Przeworsko Dynowskiego Obszaru Wsparcia obejmuje trzy Osie Priorytetowe, które wpisują się w realizację celów RPO WP 2014 – 2020. Tabele 16, 17 i 18 przedstawiają spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia z RPO WP 2014 – 2020, odpowiednio:

- a) założenia celów w osi priorytetowej 1 strategii PDOW, wpisują się w priorytet I, VII, IX RPO WP 2014 – 2020 (por. tab. 16)
- b) założenia celów w osi priorytetowej 2 strategii PDOW, wpisują się w priorytet III, IV, V, VI RPO WP 2014 – 2020 (por. tab. 17)
- c) założenia celów w osi priorytetowej 3 strategii PDOW, wpisują się w priorytet I, IV, VII, VIII RPO WP 2014 – 2020 (por. tab. 18)

Tabela 16. Spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia z RPO WP 2014 - 2020 – Oś I

Priorytety/Cele strategiczne	Cel strategiczny 1.1. - Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach wzmacniających konkurencyjność PDOW	Cel strategiczny 1.2. - Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	Cel strategiczny 1.3. - Wzmocnienie potencjału zasobów ludzkich i dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy	Cel strategiczny 1.4. - Rozwój klastrów	Cel strategiczny 1.5. Rozwój przetwórstwa spożywczego
I Konkurencyjna gospodarka	X	X		X	X
VII Regionalny rynek pracy			X		
IX Jakość edukacji i kompetencji w regionie			X		

Tabela 17. Spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia z RPO WP 2014 – 2020 – Oś II

Priorytety/Cele strategiczne	Cel strategiczny 2.1. Poprawa dostępu do usług publicznych	Cel strategiczny 2.2. Rozwój aktywnego społeczeństwa obywatelskiego	Cel strategiczny 2.3. Rozwój infrastruktury technicznej warunkującej rozwój społeczno – gospodarczy	Cel strategiczny 2.4. Rozwój infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej oraz powiązań komunikacyjnych w ramach PDOW i z Rzeszowem	Cel strategiczny 2.5. Wzrost efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii
III Czysta energia					X
IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego			X		
V Infrastruktura komunikacyjna				X	
VI Spójność przestrzenna i społeczna	X	X			

Tabela 18. Spójność Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia z RPO WP 2014 – 2020 – Oś II

Priorytety/Cele strategiczne	Cel strategiczny 3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej w celu generowania zwiększonego ruchu turystycznego	Cel strategiczny 3.2. Rozwój infrastruktury rekreacyjno – sportowej	Cel strategiczny 3.3. Zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów zabytkowych	Cel strategiczny 3.4. Rozwój agroturystyki w oparciu o wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, wód geotermalnych oraz potencjału dziedzictwa kulturowego	Cel strategiczny 3.5. Rozwój promocji turystycznej PDOW	Cel strategiczny 3.6. Kształtowanie przestrzeni miejskiej i wiejskiej umożliwiającej rozwój turystyki na terenie PDOW
I Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka				X		
IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego			X			X
VII Regionalny rynek pracy				X		
VIII Integracja społeczna	X	X		X		X

Spójność strategii PDOW z krajowymi i ponadregionalnymi programami operacyjnymi

W okresie programowania 2014-2020 przewiduje się realizację następujących krajowych i ponadregionalnych programów operacyjnych:

1. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020 - dotyczący innowacyjności, badań naukowych i ich powiązań ze sferą Przedsiębiorstw. Celem programu będzie znaczące pobudzenie innowacyjności gospodarki, wyrażające się głównie zwiększeniem nakładów prywatnych na B+R, w szczególności poprzez wsparcie przedsiębiorstw w obszarach innowacyjności i działalności badawczo-rozwojowej a także podniesieniem jakości i interdyscyplinarności badań naukowych, zwiększeniem stopnia ich komercjalizacji oraz umiędzynarodowienia.

Oś priorytetowa I: Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa oraz konsorcja naukowo –przemysłowe

Oś priorytetowa II : Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach

Oś priorytetowa III: Wsparcie otoczenia i potencjału innowacyjnych przedsiębiorstw

Oś priorytetowa IV: Zwiększenie potencjału naukowo- badawczego

Skala oddziaływania na tereny wiejskie POIR będzie ograniczona i będzie miała charakter przede wszystkim pośredni. Planowane w ramach programu wsparcie działalności badawczo-rozwojowej, innowacyjnej oraz internacjonalizacji przedsiębiorstw (wzrost eksportu) dotyczy także sektora rolno-spożywczego. Wsparcie w tym zakresie trafi do podmiotów działających w miastach jak i obszarach wiejskich (m.in. jednostki B+R, przedsiębiorstwa sektora przetwórstwa rolnego). Należy oczekiwać, że w efekcie interwencji wzrośnie konkurencyjność całego sektora B+R, łączenie z producentami produktów rolnych, co przełoży się na wzmocnienie podstaw rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich.

2. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014+2020 - dotyczący gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, transportu i bezpieczeństwa energetycznego. Celem programu będzie wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku, sprzyjającej zachowaniu dziedzictwa kulturowego, spójności społecznej i terytorialnej oraz bardziej konkurencyjnej.

OŚPRIORYTETOWA I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki

OŚPRIORYTETOWA II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu

OŚPRIORYTETOWA III: Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej

OŚPRIORYTETOWA IV: Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej

OŚPRIORYTETOWA V: Poprawa bezpieczeństwa energetycznego

OŚPRIORYTETOWA VI: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego

OŚPRIORYTETOWA VII: Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia

OŚPRIORYTETOWA VIII: Pomoc techniczna

3. Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój - dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego oraz dobrego rządzenia. Celem programu będzie wzrost poziomu zatrudnienia oraz spójności społecznej, a także poprawa funkcjonowania administracji publicznej.

Oś I Osoby młode na rynku pracy

Oś II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Oś III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju

Oś IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa

Oś V Pomoc Techniczna

4. Program Polska Cyfrowa. Celem programu jest wzmocnienie cyfrowych fundamentów dla rozwoju kraju. Zgodnie z Umową Partnerstwa (UP), jako fundamenty te przyjęto: zapewnienie masowego dostępu do szerokopasmowego Internetu, podniesienie kompetencji cyfrowych różnych grup społecznych, szczególnie tych zagrożonych cyfrowym wykluczeniem.

Oś priorytetowa I. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu

Oś priorytetowa II. E-Administracja i otwarty rząd

Oś priorytetowa III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa

Oś priorytetowa IV. Pomoc techniczna

5. Program dotyczący rozwoju obszarów wiejskich. Celem programu będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Priorytet 1.

1A Wspieranie innowacji, współpracy i rozwoju bazy wiedzy na obszarach wiejskich

1B Wzmocnienie powiązań między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem a badaniami i innowacją w celu poprawy wydajności zarządzania i ochrony środowiska

1C Promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnym i leśnym.

Priorytet 2

2A Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw rolnych i ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych, szczególnie zmyślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek oraz różnicowania produkcji rolnej

2B Ułatwianie wejścia do sektora rolnictwa, rolnikom posiadającym odpowiednie umiejętności, a w szczególności wymiany pokoleń

Priorytet 3

3A Poprawa konkurencyjności głównych producentów w drodze lepszego ich zintegrowania z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe

3B Wspieranie zarządzania ryzykiem w gospodarstwach rolnych

Priorytet 4

4A Odtwarzanie i ochrona oraz wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000, obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi

ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej i stanu europejskich krajobrazów

4B Poprawa gospodarki wodnej, w tym nawożenia i stosowania pestycydów

4C Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą

Priorytet 5.

5E Promowanie ochrony i pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie

Priorytet 6

6A Ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy

6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich

Działania na rzecz wzmocnienia potencjału naukowo -badawczego, badań naukowych i ich upowszechniania oraz współpracy pomiędzy instytucjami naukowymi, a przedsiębiorstwami -wspierane ze środków EFRR -w szczególności w obszarze rolnictwa i przetwórstwa rolno – spożywczego, wpływać będą na realizacje priorytetu 1 PROW 2014-2020 dotyczącego transferu wiedzy i innowacji. Wdrażane do praktyki rozwiązania w tym zakresie mogą przełożyć się na zmiany technologii i organizacji produkcji, sprzyjając poprawie konkurencyjności sektora rolnego i przetwórstwa produktów rolnych oraz możliwości rozwoju przedsiębiorstw, a także dostosowania do wyzwań środowiskowych i klimatycznych.

Priorytet 6 PROW 2014-2020 w zakresie zwiększania włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i promowania rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich w znacznym stopniu uzupełniony zostanie działaniami realizowanymi w ramach innych funduszy. Komplementarność dotyczyć będzie wielokierunkowego wsparcia rozwoju przedsiębiorstw, zarówno poprzez działania o charakterze inwestycyjnym (w tym dotyczące innowacji, nowych produktów i usług), jak i działania nakierowane na wzrost kompetencji kadr. Przewidziana jest również realizacja działań na rzecz doskonalenia kwalifikacji potencjalnych pracowników i przedsiębiorców w kierunku wzrostu zatrudnienia. Tego typu wsparcie jest szczególnie istotne dla ludności wiejskiej (w tym rolniczej), poszukującej nowych możliwości zatrudnienia lub dywersyfikacji działalności.

6. Program dotyczący rozwoju obszarów morskich i rybackich. Celem programu będzie podnoszenie konkurencyjności sektora rybołówstwa i akwakultury, ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów oraz wsparcie w zakresie wdrażania unijnego systemu kontroli, inspekcji i egzekwowania.

7. Program Pomoc Techniczna. Program będzie instrumentem służącym budowie potencjału instytucji odpowiedzialnych za realizację interwencji finansowanych z funduszy strukturalnych. W ramach programu realizowane będą działania, które zapewnią kompleksowe przygotowanie instytucji do wdrażania projektów oraz spójny system informacji i promocji.

Oś priorytetowa 1: Potencjał instytucji realizujących politykę spójności

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację trzech celów szczegółowych tj.:

1) utrzymanie niezbędnych zasobów ludzkich oraz stworzenie i utrzymanie warunków sprzyjających skutecznemu wykonywaniu obowiązków związanych z realizacją polityki

spójności, w tym z wykorzystaniem wyników badań ewaluacyjnych (z uwzględnieniem umożliwienia płynnego przejścia pomiędzy kolejnymi okresami programowania: 2007- 2013 i 2014-2020 oraz perspektywą finansową po 2020r.),

2) sprawnie działający i użyteczny krajowy system informatyczny monitorujący realizację polityki spójności,

3) skuteczny system wymiany doświadczeń oraz przepływu informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji polityki spójności.

Oś priorytetowa 2: Potencjał beneficjentów funduszy europejskich

Głównym celem osi priorytetowej jest sprawność beneficjentów ze szczególnym uwzględnieniem wymiaru terytorialnego polityki spójności. Cel główny zostanie zrealizowany przez dwa cele szczegółowe:

1) wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów funduszy europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek samorządu terytorialnego i innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie funduszy europejskich;

2) skutecznie działający ZIT w miastach wojewódzkich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie.

Oś priorytetowa 3: Informacja i promocja funduszy europejskich

Celem głównym osi priorytetowej jest spójny i skuteczny system informacji i promocji funduszy europejskich. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację trzech celów szczegółowych.:

1) zapewnienie spójnych zasad i koordynacji działań informacyjnych i promocyjnych,

2) zapewnienie dostępu do aktualnych, spójnych i kompleksowych informacji o możliwościach finansowania w ramach funduszy europejskich,

3) zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści z wdrażania polityki spójności.

8. Program Operacyjny Polska Wschodnia. Będzie stanowił kontynuację programu Polska Wschodnia z lat 2007- 2013. Celem programu jest wzmocnienie pozycji rozwojowej i konkurencyjnej Polski Wschodniej. Zostanie nim objęte 5 województw o najniższych w skali kraju wartościach PKB na mieszkańca i jednych z najniższych wartościach tego wskaźnika w skali UE – warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie.

OŚ PRIORYTETOWA I INNOWACYJNA POLSKA WSCHODNIA

OŚ PRIORYTETOWA II PRZEDSIĘBIORCZA POLSKA WSCHODNIA

OŚ PRIORYTETOWA III NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

OŚ PRIORYTETOWA IV PONADREGIONALNA INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

OŚ PRIORYTETOWA V POMOC TECHNICZNA

9. Programy dotyczące europejskiej współpracy terytorialnej (programy ponadregionalne).

Priorytetem współpracy terytorialnej będzie kształtowanie i zrównoważony rozwój przygranicznych i ponadgranicznych obszarów funkcjonalnych powiązanych gospodarczo, społecznie (w tym kulturowo i historycznie) i komunikacyjnie oraz wzmocnianie ich spójności terytorialnej.

9.1. Program Europa Środkowa 2020

Europa Środkowa to program Unii Europejskiej wspierający transnarodową współpracę między instytucjami z dziewięciu krajów UE: Austrii, Chorwacji, Czech, wybranych regionów Niemiec, Polski, Słowacji, Słowenii, Węgier oraz wybranych regionów Włoch. Program będzie finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna. Celem transnarodowego programu Europa Środkowa jest współpraca ponad granicami, która zmienia miasta i regiony, czyniąc je lepszymi miejscami do życia i pracy. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez koncentrację działań programu na priorytetach takich jak:

1. Współpraca w zakresie innowacji na rzecz zwiększenia konkurencyjności Europy Środkowej
2. Współpraca w zakresie strategii niskoemisyjnych w Europie Środkowej
3. Współpraca w zakresie zasobów naturalnych i kulturowych na rzecz trwałego wzrostu
4. Współpraca na rzecz poprawy powiązań transportowych Europy Środkowej

Program w latach 2014-2020 będzie wspierał głównie działania o charakterze nieinwestycyjnym. W ramach projektów możliwa będzie realizacja inwestycji o charakterze pilotażowym lub demonstracyjnym.

9.2. Program Region Morza Bałtyckiego 2014 - 2020

Celem Programu na lata 2014-2020 jest wzmocnienie zintegrowanego rozwoju terytorialnego i współpracy na rzecz bardziej innowacyjnego, lepiej dostępnego i zrównoważonego Regionu Morza Bałtyckiego.

Program umożliwia współpracę instytucji publicznych oraz prywatnych z obszaru ośmiu państw członkowskich UE - Polski, Danii, Szwecji, Finlandii, Estonii, Łotwy, Litwy i Niemiec - oraz Norwegii, Rosji i Białorusi.

Zakres tematyczny BSR 2014-2020 obejmuje:

1. Potencjał dla innowacji,
2. Efektywne gospodarowanie zasobami naturalnymi,
3. Zrównoważony transport,
4. Zdolność instytucjonalna w zakresie współpracy makroregionalnej.

Program wspiera m.in. działania dotyczące wspólnego z partnerami zagranicznymi opracowania i wdrażania strategii, planów działań, narzędzi i metodologii. W ramach projektów można przetestować nowe rozwiązania za pomocą działań demonstracyjnych oraz pilotażowych, w tym małej skali inwestycji. Wspólne projekty mogą być realizowane przez partnerów publicznych i prywatnych.

9.3. Program Współpracy INTERREG EUROPA 2014 - 2020

Celem Programu Współpracy INTERREG EUROPA 2014-2020 jest poprawa wdrażania polityk i programów rozwoju regionalnego, szczególnie programów realizowanych w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia”, a także - w uzasadnionych wypadkach - celu „Europejska Współpraca Terytorialna” (EWT). Wspierana będzie wymiana

doświadczeń i pogłębianie wiedzy wśród podmiotów decydujących o rozwoju regionów. Program umożliwia współpracę instytucji o charakterze publicznym oraz podmiotów prawa publicznego z obszaru całej Unii Europejskiej, Norwegii i Szwajcarii.

Zakres tematyczny INTERREG EUROPA obejmuje:

1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji;
2. Zwiększanie konkurencyjności MŚP;
3. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;
4. Ochronę środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami.

Program wspiera działania o charakterze nieinwestycyjnym.

9.4. Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka

Po stronie polskiej obszar wsparcia obejmuje w województwie podkarpackim – podregion krośnieński, podregion przemyski, powiat rzeszowski i m. Rzeszów. Natomiast obszar wsparcia po stronie Republiki Słowackiej obejmuje: Samorządowy Kraj Preszowski; Samorządowy Kraj Żyliński; Powiat Spišská Nová Ves w Samorządowym Kraju Koszyckim

Planowane cele tematyczne / priorytety inwestycyjne

1. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności i wykorzystywania zasobów / Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego
2. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych / Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów II-rzędnych i III-rzędnych z infrastrukturą TEN-T
3. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych / Rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne
4. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie / Opracowywanie i realizacja wspólnych systemów kształcenia i szkolenia

Każdy projekt powinien spełniać **kryterium efektu transgranicznego** czyli oddziaływanie na obie strony granicy, w przypadku inwestycji - bliskość granicy oraz być realizowany w partnerstwie polsko – słowackim.

W tabeli 19 przedstawiono w formie syntetycznej spójność Strategii PDOW z krajowymi i ponadregionalnymi programami operacyjnymi.

Tabela 19. Strategii Rozwoju Gospodarczego Przeworsko – Dynowskiego Obszaru Wsparcia z krajowymi i ponadregionalnymi programami operacyjnymi

Cele startegiczne PDOW/osie priorytetowe programów operacyjnych krajowych i ponadregionalnych	POIR		POIS					PO-WER		PO-PC
	Oś priorytetowa II : Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach	Oś priorytetowa III: Wsparcie otoczenia i potencjału innowacyjnych przedsiębiorstw	OŚPRIORYTETOWA I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki	OŚPRIORYTETOWA III: Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej	OŚPRIORYTETOWA V: Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	OŚPRIORYTETOWA VI: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego	OŚPRIORYTETOWA VII: Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia	Oś II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji	Oś I Osoby młode na rynku pracy	Oś priorytetowa I. Powszechny dostęp do szybkiego internetu
Oś priorytetowa 1										
Cel strategiczny 1.1.										
Cel strategiczny 1.2.		X								
Cel strategiczny 1.3.		X						X		
Cel strategiczny 1.4.		X								
Cel strategiczny 1.5.		X								
Oś priorytetowa 2										
Cel strategiczny 2.1.				X			X			
Cel strategiczny 2.2.								X		X
Cel strategiczny 2.3.				X						X
Cel strategiczny 2.4.				X						
Cel strategiczny 2.5.			X		X					
Oś priorytetowa 3										
Cel strategiczny 3.1.										
Cel strategiczny 3.2.										
Cel strategiczny 3.3.						X				
Cel strategiczny 3.4.						X		X	X	
Cel strategiczny 3.5.		X								
Cel strategiczny 3.6.										

Cele strategiczne PDOW/osie priorytetowe programów operacyjnych krajowych i ponadregionalnych	PO-PC	PO PROW						POPW			Program transgran iczny Polska- Słowacja, cel tematycz ny 1	Program Współpr acy INTERRE G EUROPA 2014 - 2020
	Oś priorytetowa I. Powszechny dostęp do szybkiego internetu	Priorytet 1, 1A	Priorytet 1, 1B	Priorytet 3, 3A	Priorytet 4, 4B	Priorytet 6, 6A	Priorytet 6, 6B	OŚ PRIORYTETO WA III NOWOCZESN A INFRASTRUK TURA TRANSPORT OWA	OŚ PRIORYTETO WA IV PONADREGI ONALNA INFRASTRUK TURA KOLEJOWA			
Oś priorytetowa 1												
Cel strategiczny 1.1.							x	x				
Cel strategiczny 1.2.							x	x				
Cel strategiczny 1.3.							x					
Cel strategiczny 1.4.		x						x				
Cel strategiczny 1.5.			x	x								
Oś priorytetowa 2												
Cel strategiczny 2.1.												
Cel strategiczny 2.2.	x											
Cel strategiczny 2.3.	x				x							
Cel strategiczny 2.4.									x			
Cel strategiczny 2.5.										x		
Oś priorytetowa 3												
Cel strategiczny 3.1.												
Cel strategiczny 3.2.												
Cel strategiczny 3.3.											x	x
Cel strategiczny 3.4.						x		x				x
Cel strategiczny 3.5.		x						x				
Cel strategiczny 3.6.						x	x					

9. Monitoring i ewaluacja strategii rozwoju PDOW

Monitoring i ewaluacja są immanentnymi elementami procesu planowania strategicznego. Gromadzenie danych, ich analiza i interpretacja pozwalają ocenić stopień realizacji Strategii oraz wprowadzić ewentualne zmiany i korekty.

Konieczne jest stworzenie pełnego systemu, obejmującego:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Dlatego też przedmiotem monitoringu jest cały obszar zmian zidentyfikowanych dla PDOW, pojmowany jako spójny system społeczno-ekonomiczno-ekologiczny. Oznacza to, że rozwój będący efektem wdrażania Strategii powinien być ujmowany, co najmniej, w następujących płaszczyznach:

- społeczność regionalna,
- gospodarka regionu,
- środowisko przyrodnicze,
- infrastruktura.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych programów oraz celów wytyczonych w Strategii. Analiza dokonujących się zmian prowadzona musi być stosownie do wewnętrznej struktury administracyjnej i organizacyjnej PDOW, tj. na poziomie gminy.

Monitorowanie realizacji Strategii PDOW odbywać będzie się na bieżąco, zaś proces ewaluacji będzie przeprowadzony w połowie i po zakończeniu realizacji strategii. W celu prowadzenia działań monitoringu i ewaluacji należy powołać Komitet Monitorujący w składzie, który będzie odzwierciedlał mapę głównych interesariuszy Strategii oraz aktorów społecznych zaangażowanych w jej realizację na terenie PDOW. W skład Komitetu powinni niewątpliwie wejść przedstawiciele Starostwa Powiatowego, Zarządu Powiatu, przedstawiciele gmin, przedstawiciele organizacji gospodarczych, społecznych i pozarządowych.

W związku z tym do zadań Komitetu Monitorującego należy zaliczyć:

- monitorowanie przebiegu oraz ocena skuteczności realizacji strategii,
- składanie odpowiednich propozycji do jednostek wdrażających,
- przyjmowanie okresowych raportów z realizacji strategii.

Schemat funkcjonowania procesów monitoringu Strategii przedstawiono w tabeli 20.

Tabela 20. Schemat procesu monitoringu strategii PDOW

LP	ETAP	ZADANIA	WYNIKI I PROCEDURY	REALIZUJĄCY PODMIOT
1.	Zbieranie danych i informacji	- zbieranie danych	materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen	Odpowiednie wydziały urzędów gmin i Starostwa Powiatowego
2	Analiza danych i informacji	- uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich archiwizacja - terminowe przekazywanie zebranego materiału do Zespołu ds. monitoringu	Materiał służący przygotowaniu raportów	Odpowiednie wydziały urzędów gmin i Starostwa Powiatowego
3.	Przygotowywanie raportów	- zestawienie otrzymanych danych w raporty	roczne raporty (w razie potrzeby raportowanie kwartalne)	Odpowiednie wydziały urzędów gmin i Starostwa Powiatowego
4.	Ocena wyników (normami identyfikacja odchyłeń)	- ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami	określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów strategii (w wypadku stwierdzenia znacznych odchyłeń przejście do punktu 5 oraz możliwość wprowadzenia raportów kwartalnych.)	Komitet Monitorujący
5.	Analiza przyczyn odchyłeń	- poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	przygotowanie materiału dla dalszych działań o charakterze korygującym	Komitet Monitorujący
6.	Planowanie korekty	- zmiana dotychczasowych metod realizacji bądź wprowadzenie nowych	określenie i akceptacja działań korygujących	Komitet Monitorujący, przy akceptacji Władz samorządowych PDOW

Komitet Monitorujący wskaże instytucje, organizacje i jednostki samorządowe z PDOW, od których będą pozyskiwane dane na temat realizacji Strategii. Wskaźniki proponowane dla celów monitoringu strategii PDOW przedstawia tabela 21.

Tabela 21. Wskaźniki monitoringu strategii PDOW

Lp.	Nazwa wskaźnika (miernika)	Sposób obliczenia wartości wskaźnika	Źródło informacji	Obszar monitoringu
1)	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Stosunek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym lub poprodukcyjnym do liczby osób będących w wieku produkcyjnym	BDL GUS PUP, WUP	Oś priorytetowa 1 i 2
2)	Saldo migracji	Różnica pomiędzy liczbą osób przyjeżdżających i wyjeżdżających	BDL GUS	Oś priorytetowa 1 i 2
3)	Wskaźnik edukacji przedszkolnej	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną	BDL GUS	Oś priorytetowa 2
4)	Rozwój przedsiębiorczości na terenie PDOW	ilość przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców w powiecie	BDL GUS	Oś priorytetowa 1
5)	Poprawa jakości życia (ochrona zdrowia)	Liczba mieszkańców na 1 lekarza	BDL GUS	Oś priorytetowa 2
6)	Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Wskaźnik frekwencji wyborczej % (wyborów samorządowych, do sejmiku, senatu)	GUS/PKW	Oś priorytetowa 2
7)	Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Liczba aktywnych organizacji NON-PROFIT (fundacje, organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia i organizacje społeczne) w przeliczeniu na 1000 ludności	GUS	Oś priorytetowa 2
8)	Poprawa jakości życia (Ekonomiczny miernik jakości życia)	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na terenie PDOW	GUS	Oś priorytetowa 1 i 2
9)	Wzrost zatrudnienia	Stopa bezrobocia Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej)	GUS/WUP	Oś priorytetowa 1
10)	Budowa gospodarki opartej na wiedzy (Klustry gospodarcze)	% podmiotów deklarujących przynależność do klastrów (ewentualnie liczba zatrudnionych)	PARP European Cluster Observatory	Oś priorytetowa 1

11)	Intensywność ruchu turystycznego	Ilość noclegów udzielonych na terenie PDOW	ROT GUS	Oś priorytetowa 3
12)	Intensywność ruchu turystycznego	Ilość odwiedzających odnotowanych na terenie PDOW	ROT GUS	Oś priorytetowa 3
13)	Intensywność ruchu turystycznego	Ilość biletów sprzedanych przez operatora kolejki wąskotorowej	Dokumentacja projektu PDOW	Oś priorytetowa 3
14)	Atrakcyjność turystyczna	Ilość obiektów dziedzictwa kulturowego objętych pracami rewaloryzacyjnymi	Dokumentacja projektu PDOW	Oś priorytetowa 3
15)	Atrakcyjność turystyczna	Ilość kilometrów przygotowanych szlaków turystycznych	Dokumentacja projektu PDOW	Oś priorytetowa 3

Sprawność procesu zarządzania strategicznego, wymaga aby strategię traktować nie tyle jako listę działań do realizacji, ale jako bazę dla podejmowania kolejnych decyzji kształtujących przyszłość PDOW z uwzględnianiem zmian w warunkach wdrażania. Dlatego, po przyjęciu strategii konieczne staje się zapewnienie warunków pozwalających na:

- pokonanie barier pomiędzy fazą koncepcyjną a wdrożeniową,
- zainicjowanie przedsięwzięć przygotowujących do konsekwentnego realizowania projektów zawartych w strategii,
- harmonijne przekładanie kolejnych zapisów strategii na konkretne działania,
- zachowanie elastyczności strategii rozumianej jako możliwość dostosowywania podejmowanych działań wdrożeniowych do zmieniającej się sytuacji w mieście i jego otoczeniu.